

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Vidar Helgesen

Ref.nr.:
Saksnr.: 17/2537
Dato: 15.12.2017

Verneplan for skog - vern av 49 skogområder

1 Forslag

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av 49 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven. 32 av områdene er nye naturreservater, mens 17 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater.

Tilrådingen omfatter ca. 110 km² nytt verneareal, hvorav ca. 64 km² produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Strandaliane naturreservat i Suldal kommune, Rogaland fylke
2. Svingervann naturreservat (utvidelse) i Kristiansand kommune, Vest-Agder fylke
3. Vassvann naturreservat i Kristiansand kommune, Vest-Agder fylke
4. Heddeviksfjell naturreservat i Bygland kommune, Aust-Agder fylke
5. Kviteflogi naturreservat i Bygland kommune, Aust-Agder fylke
6. Rosstøl naturreservat i Tvedestrand kommune, Aust-Agder fylke
7. Åslandsøya og Kjeøya naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
8. Hækjenkleiv naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
9. Reismyr naturreservat (utvidelse) i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
10. Vardeheia naturreservat (utvidelse) i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
11. Bjørnstadfjellet naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke
12. Fossbufjellet naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke
13. Langåsen naturreservat i Flesberg og Rollag kommuner, Buskerud fylke
14. Surtebergflaget naturreservat i Krødsherad kommune, Buskerud fylke
15. Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat (utvidelse) i Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud fylke
16. Veikulåsen naturreservat (utvidelse) i Gol kommune, Buskerud fylke
17. Juvsåsen naturreservat (utvidelse) i Sigdal kommune, Buskerud fylke
18. Presteseter naturreservat (utvidelse) i Hof og Sande kommuner, Vestfold fylke
19. Brånakollane naturreservat (utvidelse) i Larvik kommune, Vestfold fylke
20. Fjærevardåsen naturreservat i Larvik kommune, Vestfold fylke
21. Vestfjella naturreservat (utvidelse) i Halden kommune, Østfold fylke
22. Svantjern naturreservat i Halden kommune, Østfold fylke
23. Styggdalen naturreservat i Nannestad og Lunner kommuner, Akershus og Oppland fylker
24. Skotjernfjellet og Snellingsrøysene naturreservat (utvidelse) i Nannestad og Lunner kommuner, Oppland og Akershus fylker
25. Rud naturreservat i Enebakk kommune, Akershus fylke
26. Ertsrudberget naturreservat i Nes og Sør-Odal kommuner, Hedmark og Akershus fylker

27. Skandøla naturreservat i Hurdal kommune, Akershus fylke
28. Svendstuøyene naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
29. Juvberget naturreservat (utvidelse) i Åsnes kommune, Hedmark fylke
30. Høvringslia naturreservat i Sel kommune, Oppland fylke
31. Solbrålia og Stordalsberget naturreservat (utvidelse) i Nord-Fron kommune, Oppland fylke
32. Bjønnhaugen naturreservat i Gjøvik og Nordre Land kommuner, Oppland fylke
33. Kalvberget naturreservat i Østre Toten kommune, Oppland fylke
34. Breie naturreservat i Etnedal og Nord-Aurdal kommuner, Oppland fylke
35. Dokka naturreservat (utvidelse) i Nordre Land kommune, Oppland fylke
36. Budeiberget naturreservat i Nordre Land kommune, Oppland fylke
37. Jøvika og Tønnerud naturreservat i Gran kommune, Oppland fylke
38. Skavdalen naturreservat i Inderøy kommune, Nord-Trøndelag fylke
39. Kammen og Kalddalen naturreservat i Leksvik og Inderøy kommuner, Nord-Trøndelag fylke
40. Altskardet naturreservat i Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke
41. Ferjlia naturreservat i Verran kommune, Nord-Trøndelag fylke
42. Olsengelva naturreservat i Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke
43. Storengvatna naturreservat i Fosnes kommune, Nord-Trøndelag fylke
44. Kolåsen naturreservat i Snåsa kommune, Nord-Trøndelag fylke
45. Follaldalen naturreservat i Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke
46. Lødding naturreservat (utvidelse) i Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke
47. Mjøsund naturreservat (utvidelse) i Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke
48. Råbesdalen naturreservat (utvidelse) i Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke
49. Almdalen-Ekorndalen naturreservat (utvidelse) i Namsos og Overhalla kommuner, Nord-Trøndelag fylke

Område Bjørnstadfjellet og Fossbufjellet ligger på Statskog SFs grunn. I tillegg eier Statskog SF deler av arealet i de to områdene Skavdalen samt Kammen og Kalddalen. Miljødirektoratet eier areal i området Almdalen-Ekorndalen. Øvrig areal inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog.

I tillegg foreslås en mindre endring i verneforskrift for Hemna naturreservat i Namsos og Namdalseid kommuner, Nord-Trøndelag fylke.

1.1 Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn for vernet

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, særlig mål 2 og 3, som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.
2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.
3. Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 prosent vern av skogarealet, samt internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at man fanger opp leveområder for et stort antall truede arter.

1.2. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i "Lokalitetsdatabase for skogområder". Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edellauvskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort arts mangfold. Arealmessig er noen av områdene små, men har likevel høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. Viktige verneverdier finnes i form av variasjon i barskogtyper, særlig gammel og urskogpreget skog. Det er påvist et stort antall truede og nær truede arter i områdene.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforring betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i

områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. KLD har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter departementets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om natur-mangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av forslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8.

1.3. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater der formålet er å ta vare på naturverdier knyttet til skog. Aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

Det inngår kraftlinjer i nytt foreslått verneareal i områdene Strandaliane, Åslandsøya og Kjeøya, Presteseter, Ertsrudberget og Svendstøyene. I tillegg inngår kraftlinjer i tidligere vernet areal i områdene Trillemarka-Rollagsfjell, Skotjernfjell og Snellingrøysene samt Solbrålia og Stordalsberget. Områder med kraftlinjer har bestemmelser i verneforskriftene om drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av kraftlinjer.

Området Svantjern ligger i øst nær en kraftlinje over en lengre strekning. Det er i verneforskriften tatt inn formuleringer om motorferdsel i forbindelse med akutt utfall og i forbindelse med oppgradering eller fornying av kraftledningen.

I området Strandaliane grenser foreslått nytt verneareal mot reguleringsmagasin som brukes i vannkraftproduksjon, mens for områdene Rud og Mjøsund gjelder dette både tidligere vernet areal og nytt verneareal. Det er under saksbehandlingen av verneforslaget ikke framkommet planer eller ønsker om å heve høyeste regulerte vannstand (HRV) for reguleringsmagasinene.

Området Ferjlia grenser til regulert vann som benyttes til rekreasjonsformål.

Det er kartlagt småkraftpotensialer i områdene Strandaliane, Heddeviksfjell og Kviteflogi.

I området Strandaliane er det i følge NVE et par bekkeinntak for vannkraftproduksjon i området. Det er tatt inn bestemmelser i forskriften om drift og vedlikehold.

For øvrig berører verneforslaget ikke kjente planer om utbygging av vannkraft eller vindkraft, kjente potensialer for vannkraft eller vindkraft, eller kjente planer om bygging av nye kraftledninger. Det vises også til beskrivelse av energinteresser i kap. 7 under beskrivelsen av enkeltområder.

Foreslått nytt verneareal ligger nær offentlig vei for enkelte av områdene. For disse områdene inngår ikke areal eid av Statens vegvesen i foreslåtte verneområder. I tråd med innspill fra Statens Vegvesen foreslås det for områdene Høvringslia, Solbrålia og Stordalsberget samt Dokka at vernegrensen trekkes utenfor veienes sikkerhetssone, jf. nærmere omtale i kap. 6.3.

Det er registrert mineralforekomster i eller nær noen av områdene, men det er ikke er meldt inn interesse for utnyttelse av disse innenfor noen av verneforslagene.

De 12 områdene som ligger i Nord-Trøndelag fylke inngår i reinbeitedistrikter.

Klima- og miljødepartementet viser til at verneplanen er utredet i henhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt bredt belyst og vurdert blant annet gjennom høringene. Naturmangfoldloven § 14 er på denne bakgrunn oppfylt. Kravene i utredningsinstruksen er oppfylt, og det vises blant annet relevante mål, verneverdier og påvirkningsfaktorer er omtalt i kap. 1.1.-1.5.

Etter avveieringer mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i verneforslaget, vurderes det at forslaget ikke har vesentlig negative effekter for andre viktige samfunnsinteresser. Det vises for øvrig til omtale av verneområdene i kapittel 7.

1.4. Planstatus

Arealet i verneplanen er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområder i aktuelle kommuneplaner.

1.5. Konsultasjon med Sametinget

De 12 områdene i Nord-Trøndelag inngår i reinbeitedistrikter. KLD har gjennomført konsultasjon med Sametinget om saken. KLD har imøtekommet innspill fra Sametinget om verneforskriftene for områdene Skavdalen og Lødding, og Sametinget har følgelig gitt tilslutning til verneforslaget og verneforskriftene. Fylkesmannen har gjennomført konsultasjoner med berørte reinbeitedistrikter. Generelt anfører reinbeitedistriktene at vern er en fordel for reindriftens ressursgrunnlag, da reindriften er presset av mange utbyggingstiltak og vern gir arealmessig forutsigbarhet. Samtidig mener reinbeitedistriktene at reindrift i stor grad bør være et generelt unntak i forskriftene.

Når det gjelder saksbehandlingen for øvrig vises det til Miljødirektoratets tilråding 6.9.17.

2. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

2.1. Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Storebølingen og Surtebergflaget naturreservat endres til *Surtebergflaget* naturreservat.

Ruud naturreservat endres til *Rud* naturreservat.

Svendstuøyene: Stedsnavntjenesten har bedt Kartverket om å reise formell navnesak for å få avklart skrivemåten.

Alteskardet naturreservat endres til *Altskardet* naturreservat.

Kammen-Kaldal naturreservat endres til *Kammen og Kalddalen* naturreservat

Fergeli naturreservat endres til *Ferjlia* naturreservat.

2.2. Avgrensning

Med bakgrunn i høringsuttalelser tilrås enkelte grensejusteringer for følgende områder:

Utvidelse av Vardeheia naturreservat: En trekant i nordvest og et mindre område i sørvest er tatt med etter høringen.

Utvidelse av Brånakollene naturreservat: Etter høringen er det gjort noen mindre justeringer i avgrensingen for Brånakollane naturreservat.

Utvidelse av Presteseter naturreservat: Etter høringen er det gjort noen mindre justeringer i avgrensingen av Presteseter naturreservat .

Skandøla: Strekningen av traktorveien inn til snuplassen tilrås tatt ut av verneforslaget slik at dagens bruk kan opprettholdes.

Ellers gjelder at det er foretatt mindre grenseendringer i flere av områdene for å tilpasse vernegrensen til eksisterende veier, eiendomsgrenser og dyrkamark.

Etter at vernesaken er oversendt departementet er det foretatt grensejusteringer i flere av områdene, i all hovedsak etter ønske fra grunneier.

2.3. Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til naturmangfoldloven og til mal for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved større utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

3. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 10.06.2005 nr. 564 om verneplan for barskog, vedlegg 1, fredning av Svingervann naturreservat, Kristiansand og Songdalen kommuner, Vest-Agder.
2. Forskrift 10.10.1986 nr. 1962 om vern for Reismyr naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
3. forskrift 16.12.2011 nr. 1287 om vern av Vardeheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
4. Forskrift 14.02.2014 nr. 157 vedlegg 17, Veikulåsen naturreservat, Gol kommune, Buskerud.
5. Forskrift 11.12.2015 nr. 1520 vedlegg 30, Juvsåsen naturreservat, Sigdal kommune, Buskerud.
6. Forskrift 13.06.1980 nr. 8 om fredning for Brånakollene naturreservat, Hedrum kommune, Vestfold.
7. Forskrift 10.06. 2005 nr. 567 om verneplan for barskog, vedlegg 4, fredning av Presteseter naturreservat, Sande og Hof kommuner, Vestfold.
8. Forskrift av 11.12.2015 nr. 1518 om vern av Vestfjella naturreservat, Aremark og Halden kommuner.
9. Forskrift 20.03.2015 nr. 239 om vern av Snellingsrøysene naturreservat, Nannestad og Lunner kommuner, Akershus og Oppland.
10. Forskrift 13.12.2002 nr. 1539 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 27, fredning av Skotjernfjellet naturreservat, Lunner og Nannestad kommuner, Oppland og Akershus.
11. Forskrift 11.12.2015 nr. 1511 om vern av Juvberget naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark.

12. Forskrift 11.12.2015 nr. 1513 om vern av Solbrålia naturreservat i Sør-Fron kommune, Oppland.
13. Forskrift 25.01.2013 nr. 98 om vern av Dokka naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland.
14. Forskrift 11.12.2015 nr. 1495 om vern av Lødding naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag.
15. Forskrift 16.12.2011 nr. 1293 om vern av Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag.
16. Forskrift 17.12.2010 nr. 1621 om vern av Råbesdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag.
17. Forskrift 16.12.2011 nr. 1290 om vern av Almdalen-Ekorndalen naturreservat, Overhalla og Namsos kommuner, Nord-Trøndelag.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 05.12.2008 nr. 1302 om verneplan for skog. Fredning av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud.
2. Forskrift 16.12.2016 nr. 1614 om vern av Hemna naturreservat, Namsos og Namdalseid kommuner, Nord-Trøndelag.

4. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor KLDs eksisterende budsjettposter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Dette fordi skog som vernes som naturreservat i de fleste tilfeller best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Områder som er vurdert og ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, blir tatt ut før det meldes oppstart for verneprosessene. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene effektivt vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

5. Høring av verneforslaget

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkesnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner og sentrale høringsinstanser,

har hatt verneforslagene på høring. Ingen kommuner eller fylkeskommuner går mot vern av noen av de foreslåtte verneområdene.

6. Generelle merknader til verneforslaget

Høringsuttalelser er oppsummert i kap. 7 under omtalen av hvert enkelt område. I dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle tema i verneforslagene. En mer detaljert gjengivelse av høringen fremgår av Miljødirektoratets tilrådninger i saken.

6.1. Miljødirektoratets kommentarer til generelle merknader til avgrensningen

Ved frivillig vern, setter eiendomsforholdene rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. I noen tilfeller er det ikke mulig å få med alt areal som har vernekvaliteter. Det kan skyldes at grunneiere ikke ønsker å tilby arealer for frivillig vern, eller at tilbud ikke omfatter alt areal med vernekvaliteter. Det har skjedd flere ganger at arbeid med utvidelser er gjenopptatt som følge av seinere tilbud.

Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både ”typiske” skogområder og spesielle, sjeldne og truede elementer i skognaturen. Særlig på deler av Østlandet vil det være nødvendig å verne skogarealer med begrensa verneverdier dersom det skal oppnås et mest mulig representativt skogvern, da skogbruksaktiviteten har vært omfattende her over lang tid. På sikt vil vernekvalitetene i disse områdene øke.

6.2. Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer for å tilpasse forskriftene til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene reduseres. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette omfatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke

er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier, anlegg, herunder bygninger og evt. andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av f.eks. vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Direktoratet vil ikke tilrå at forskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, rensing av grøfter, skifte av stikkrenner o.l. anses som vedlikehold. Motorferdsel ved vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom ulike områder, men da forskriftene er framkommet gjennom forhandlinger mellom fylkesmennene og grunneierne må det aksepteres enkelte forskjeller i forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at de foreslåtte verneforskriftene ivaretar avveiningen mellom brukerinteresser og verneverdier på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn, samt at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Miljødirektoratet viser til at vernekartene produseres i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015 om at *"Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."*

Motorferdsel

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte

traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte trasèer. Fastsetting av trasè bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftlinjer

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anlegget skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Dette for at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Dispensasjonsordninger tas ikke inn for å hindre nødvendige tiltak eller nødvendig kjøring, men fordi det i enkelte sårbare områder er ønskelig å styre bruken av kjøretøy slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter og skader på naturmiljøet. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, skal det også åpnes for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet. Miljødirektoratet forholder seg til den enighet som har vært om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og tiltrår ikke endringer i forskriftene på dette punktet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene. De aktuelle forslagene er skog- og andre utmarksområder. En antar at start og landing eventuelt vil bli meget sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Beiting

Landbruksdirektoratet mener at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein, og at det i spesifiserte unntak bør være åpning for

oppsetting av gjerder, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse og ved utsetting av saltstein, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at for de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning for verneverdiene, og i disse områdene åpner ikke forskriftene for dette. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Landbruksdirektoratet ber om at det i verneforskriften tas inn hvordan og hvor melding om uttransport av syke og/eller skadde beitedyr skal skje, og at det må være mulig å sende slik melding også utenom ordinær arbeidstid. Fylkesmannen i Østfold tilrår at melding om uttransport av syke og skadde bufe kan skje etter at uttransport er foretatt.

Miljødirektoratet viser til at forskriftene må være relativt generelle for at de skal kunne stå seg over tid, slik at det blir vanskelig å være mer presis enn at det skal meldes til ansvarlig oppsyn. Miljødirektoratet støtter derfor ikke forslagene. Det er vanlig praksis at det kan gis melding pr. sms eller epost også utenom vanlig arbeidstid og at melding kan gis i ettertid om det ikke er praktisk mulig å gjøre det før transporten skjer. Presiseringer omkring dette gjøres når det utarbeides eventuelle forvaltningsplaner.

Terrengsykling

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) anfører at frilufsloven hjemler fri sykling på stier, at vanlig sykling kun har begrenset skadeevne, og at sykkel med tiden er blitt en aktivitet som utøves til alle årstider.

Hovedregelen i frilufsloven er at det i skogområder er tillatt å sykle på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor sti. I kgl. res. 12.12.2014 om Verneplan for skog ble sykling samt riding og bruk av hest og kjerre tatt inn som unntak på veger/stier i de fleste områder, ved at forbud mot sykling/riding/hest og kjerre ble gjort gjeldende utenom stier og veger merket på kart.

Miljødirektoratet forholder seg til føringene i vedtatte kgl.res for skogvern og tilrår at det i alle forskriftene tas inn bestemmelser om at sykling samt riding og bruk av hest og kjerre tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier at sykling bør være forbudt på bestemte stier eller i bestemte områder.

Selv om regulering av sykling i skogområder følger av frilufsloven, mener Miljødirektoratet det er hensiktsmessig at regulering av sykling tas inn i verneforskriften sammen med regulering av andre aktiviteter i verneområdet, også i områder hvor det åpnes for sykling på alle eksisterende stier i området.

Miljødirektoratet tilrår at stier og veier som det tillates sykling på, avmerkes på vernekartet slik at det går klart fram hvilke traseer som kan benyttes til dette formålet. For de områdene der forskriften sier det skal utarbeides forvaltningsplan, kan forvaltningsplanen vise hvilke stier og veier hvor sykling tillates.

For noen områder der det ikke er kjente stier, er foreslått et generelt forbud mot sykling i verneforskriften. For et fåtall områder er det foreslått forbud mot sykling på grunn av hensynet til naturverdiene i det enkelte område. I merknadene til det enkelte område er status for stier og særskilte naturfaglige hensyn nærmere omtalt.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i frilufsloven eller i malen for verneforskrifter.

6.3.Klima- og miljødepartementets generelle merknader til forskriftene

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kraftlinjer

Drift og vedlikehold av kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på

det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftlinjen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 7.

Avgrensning mot eksisterende reguleringsmagasiner for vannkraftproduksjon

Under saksbehandlingen for de foreslåtte verneområdene har det ikke framkommet planer eller ønsker om å heve høyeste regulerte vannstand (HRV) for reguleringsmagasiner som grenser til foreslåtte verneområder. I området Strandalane ligger betydelig infrastruktur som veier og bebyggelse like inntil vannet, i tillegg til tettstedet Nesflaten. Dette gjør det lite aktuelt med noen heving av HRV i Suldalsvannet. Departementet legger videre vekt på at det i dette verneområdet også finnes viktige verneverdier som strekker seg ned til strandsonen, blant annet flere naturtyper som er viktige for biologisk mangfold. For de andre to områdene Rud og Mjøsund er det allerede vedtatt vern av områder som ligger ned til magasinet. Dersom det i framtida likevel skulle framkomme ønsker/behov om å heve HRV må man søke konsesjon om dette etter vassdragslovgivningen og det vil i den sammenheng gjennomføres en helhetlig saksbehandling knyttet til en slik heving av vannstanden. Hvis en slik heving av HRV vil berøre et verneområde vil saken behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8) som har unntaksvilkår knyttet

til ”tiltak som ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig” og til ”hensynet til vesentlige samfunnsinteresser.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: ”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.”

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt

mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene.

Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og trakk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje og trakk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje og trakk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og trakk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at

inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier som er vist på vernekartet, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I enkelte områder fins ikke stier eller veier, og sykling er da følgelig ikke tillatt.

Idrettsarrangementer og andre arrangementer

Departementet har endret formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" til ordlyden "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt*." Den nye formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Grense mot offentlig veg

I noen tilfeller ønsker vegmyndighetene at verneområdet ikke skal omfatte sikkerhetssonen langs offentlig veg. Klima- og miljødepartementet har fått oversendt fra Miljødirektoratet brev av 15.9.2017 fra Statens Vegvesen region øst, hvor man viser til tidligere merknader i saken når det gjelder områdene Høvringslia, Solbrålia og Stordalsberget, Øystre Slidreåne samt Dokka, og ber om at vernegrensen legges utenfor vegens sikkerhetssone.

Departementet vurderer at innspillet fra Statens Vegvesen i dette tilfellet kan imøtekommes ved at grensene fastsettes slik:

Høvringslia: Grensen legges 11 meter fra vegkant, dvs. sikkerhetssonen på 9 meter pluss en buffer på to meter siden terrenget her stiger bratt opp fra vegen.

Solbrålia: Grensen legges 9 meter fra vegkant, dvs. sikkerhetssonen på 7 meter pluss en buffer på to meter siden terrenget her stiger bratt opp fra vegen.

Dokka: Grensen legges 7 meter fra vegkant, dvs. som sikkerhetssonen.

Annet

Utover endringene som er nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer av forskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til direktoratets vurderinger i kap. 6.

6.4. Klima- og miljødepartementets merknader til foreslåtte naturreservater i Oslomarka.

Foreslåtte naturreservater i Oslomarka har tilsvarende bestemmelser mhp. idrett og friluftsliv som de 9 skogområdene som ble vernet 20. mars 2015.

Oslomarka er et unikt område på landsbasis ut fra de store brukerinteressene knyttet til friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Aktivitetsnivå er høyt knyttet til for eksempel orientering, turorientering, ski og turgåing. Oslomarka brukes jevnlig av mer enn 1 million mennesker. Markaloven har som formål å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett, og skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner.

Ut fra Oslomarkas omfattende bruk til friluftsliv, naturopplevelse og idrett, er det nødvendig at det ved opprettelse av naturreservater tas spesielle hensyn til disse interessene utover det som generelt er nødvendig i naturreservater i andre deler av landet.

Bestemmelsene i foreslåtte verneforskrifter for naturreservatene i Oslomarka sikrer at

eksisterende aktivitet innen idrett og friluftsliv i all hovedsak kan videreføres som i dag, uten å måtte søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse.

I verneforskriftens § 1 (formål) er det tatt inn følgende tillegg: *"Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i § 1 første ledd."* Formuleringen innebærer ikke at aktivitetene idrett og friluftsliv er selvstendige formål for vernet. Forutsatt at verneverdiene som angitt i verneformålet ikke forringes, innebærer formuleringen at hensynet til idrett og friluftsliv skal vektlegges i skjønnsutøvelsen ved forvaltningen av verneforskriftene.

Med hensyn til verneforskriftens § 3 (vernebestemmelser) legges det til grunn at eventuelle arrangementer som forringer verneverdiene vil være omfattet av *"tiltak som kan endre naturmiljøet"* som omtalt i § 3 bokstav c), og dermed søknadspliktige.

I verneforskriftens § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) er det under formuleringen *"Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for"* nevnt flere aktiviteter, eksempelvis skirenn, som kan gjennomføres uten søknad. Utgangspunktet er at arrangementer som ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet kan gjennomføres uten søknad. Aktivitetene som er nevnt under § 4 er ikke en uttømmende opplisting av aktiviteter som kan skje uten søknad, men er ment å beskrive særlig aktuelle aktiviteter som skal klargjøre tolkingen av § 3. Det legges til grunn at treningsaktiviteter knyttet til de nevnte idretter også kan skje uten søknad. Også annen aktivitet kan være tillatt uten søknad. Det avgjørende for om en aktivitet kan skje uten søknad eller ikke, vil være om aktiviteten/tiltaket vil forringe verneverdiene angitt i verneformålet. Den som gjennomfører eller har ansvaret for den planlagte aktiviteten som ikke er eksplisitt regulert av forskriften, må selv vurdere om det er aktuelt med søknad. Den generelle aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6 tilsier at den som er i tvil bør rådføre seg med forvaltningsmyndigheten.

Under § 4 i verneforskriftene er følgende tatt inn:

"Begrenset utvidelse av eksisterende stier og skiløyper som ikke forringer verneverdiene som er angitt i verneformålet, jf. § 3 første ledd."

"Terrengløp på eksisterende stier, eller utenfor sti dersom det ikke forringer verneverdiene som er angitt i verneformålet, jf. § 3 første ledd."

Dette er eksempler på aktiviteter eller tiltak hvor det i noen tilfeller kan være en krevende faglig vurdering å avgjøre om tiltaket eller aktiviteten forringer verneverdiene eller ikke. I noen tilfeller kan skadepotensialet også være betydelig. Eksempelvis vil begrenset utvidelse av skiløyper som innebærer terrenginngrep eller hogst kunne forringe verneverdiene. Det samme gjelder for terrengløp utenfor eksisterende stier som medfører slitasje i sårbare eller fuktige naturtyper. Det er for disse tiltakene/aktivitetene spesielt viktig at tiltakshaver/arrangør rådfører seg med forvaltningsmyndigheten dersom det er usikkerhet om effektene, jf. naturmangfoldloven § 6. Det kan være hensiktsmessig at forvaltningsplanen klargjør grensen mellom på den ene side tiltak/aktiviteter som ikke forringer verneverdiene og på den annen side tiltak/aktiviteter som forringer verneverdiene.

Under § 4 er det åpnet for *"Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og skiløyper i henhold til tilstand på vernetidspunktet"*. Slikt vedlikehold bør skje i samsvar med forvaltningsplan, hvor det også kan være nyttig å kartfeste eksisterende stier og skiløyper. Også andre aktiviteter nevnt i § 4 kan det være hensiktsmessig å behandle i forvaltningsplan.

For orienteringsløp og turorientering er det under § 4 vist til *"Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere"*. Flere høringsinstanser innen o-idretten har vist til denne avtalen og ønsker at den benyttes. Departementet mener bruk av avtalen kan være en god måte å få til en enkel saksbehandling, samtidig som verneverdier

og sårbare natur ivaretas. Det forutsettes da at det gjennomføres årlig kontakt mellom o-idretten og fylkesmannens miljøvern-avdeling som beskrevet i punkt 2.2. i avtalen, samt at også øvrige relevante punkter i avtalen følges. Dersom forvaltningsmyndigheten for enkelte av verneområdene i framtiden delegeres til kommunenivå må også kommunen som forvaltningsmyndighet på en hensiktsmessig måte kobles på den årlige kontakten som er beskrevet i avtalens punkt 2.2. Dersom denne avtalen fra 1989 i framtiden revideres kan ny versjon av avtalen legges til grunn i forvaltningen av de aktuelle verneområdene, forutsatt at revidert avtale etter Miljødirektoratets vurdering i minst like stor grad vil ivareta verneverdiene som den opprinnelige avtalen av 1989.

Siden andre aktiviteter utover de som er listet opp under § 4 også vil kunne være i tråd med det generelle forbudet i § 3 første ledd, anses heller ikke opplistingen under § 4 som særbehandling av visse former for tiltak.

Departementet presiserer at for alle tiltak under § 4 i verneforskriftene gjelder begrensningen om at tiltaket ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet, jf. verneforskriftenes § 3 første ledd. Denne begrensningen nevnes vanligvis ikke under § 4, men er i disse forskriftene for noen tiltak/ aktiviteter nevnt ved at formuleringen ”som ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet” inngår. Dette er gjort bl.a. som informasjon til tiltakshaver, og særlig for tiltak som er vurdert i noen tilfeller å kunne medføre forringelse av verneverdiene.

Under § 7 framgår at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til bl.a. bruk av området til sykkelritt. I dette ligger at sykkelritt i utgangspunktet er ment å falle utenfor aktiviteter som kan gjennomføres uten søknad, men slike ritt kan likevel tillates etter en nærmere vurdering der det evt. settes vilkår som sikrer at rittet ikke vil forringe verneverdiene.

Øvrige aktiviteter/tiltak som ikke omfattes av § 4 eller § 7 må eventuelt vurderes etter en tolking av verneforskriftenes generelle forbud i § 3. Forvaltningsmyndigheten må vurdere slike tiltak etter dispensasjonsbestemmelser i § 8, som lyder: *”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.”*

7. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra fylkesmennene og Miljødirektoratet. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingene fra Miljødirektoratet. Under ”inngrep” oppgis tekniske inngrep for de områdene der man kjenner til slike inngrep. Der det ikke er gjengitt høringsuttalser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning til de aktuelle områdene.

1. Strandaliane naturreservat, Suldal kommune, Rogaland fylke

Totalareal 11 300 dekar hvorav 8930 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det finnes noe plantet gran i området. Om lag 7 bygninger er registrert i bygningsregisteret (skogs- og utmarkskoier, seterhus og fritidsboliger). Området grenser til Suldalsvatnet som er regulert til vannkraftproduksjon. Det går en liten kraftlinje i vannkanten fra sørvest. En stor kraftlinje (420 kV) krysser området to steder, det meste av denne linja går så høyt i terrenget at det trengs lite ryddesone. Flere bekkeinntak sørøst for området påvirker vannføringen i bekker.

Hovedsynspunkter i høringen:

Suldal kommune støtter forslaget og har ikke større merknader til forskriftsforslaget, men ser helst at §3 e går ut, da det "nærast set forbod mot kaffibål".

Rogaland fylkeskommune viser til 5 kulturminner innenfor eller nær vernegrensa ved Eivindsåa som kan være fra før reformasjonen og dermed være automatisk fredet, og viser til lovregler for disse. De viser dessuten til flere SEFRAK-bygg i verneklasse A og B innen området. Fylkeskommunen ønsker §7 i verneforskriften endret slik at forvaltningsmyndigheten også vurderer søknader om tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner etter kulturminneloven. Fylkeskommunen ønsker anledning til å uttale seg til slike saker. De ønsker videre nevnt i § 10 at forvaltningsplanen skal omfatte kulturminner/kulturmiljø og utarbeides i samråd med fylkeskommunen.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) peker på at høyeste regulerte vannstand (h.r.v.) i Suldalsvatnet er 68,5 m og at høyden som står i innsjødatabasen er 69 m. De ber derfor om at dette blir lagt til grunn i forskrift og kartavgrensing. De peker også på at det er kartlagt potensiale for småkraft i verneforslaget. Statnett har en likestrømskabel mot Storbritannia under bygging som starter i Kvilldal med en likeretterstasjon som grenser til verneforslaget. De vurderer ikke at denne er i direkte konflikt med verneforslaget, men peker på at det kan være nødvendig motorisert ferdsel og tilgang til denne både under utbygginga og senere. De viser til innspill til oppstartsmelding fra Statnett SF om 420 kV-ledningen Kvilldal-Rjukan. De viser også til Suldal Elverk KF's distribusjonslinje i vestkanten av verneforslaget. De har ikke kjennskap til endringsplaner for distribusjonsnettet. Direktoratet for mineralforvaltning skriver at tiltaket ikke kommer i konflikt med mineralressurser av regional eller nasjonal verdi, og har derfor ingen merknader. Allskog melder at det er uklare eiendomsforhold noen få steder.

Fylkesmannen har i samråd med Miljødirektoratet tatt ut punktet om *bålbrenning* og i stedet tatt inn følgende formulering under punkt 4: «Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for: f) Bålbrenning med tørrkvist eller ved teken med inn i reservatet, i samsvar med gjeldande lovverk.» Dette er i samsvar med forskriftene for flere større skogreservat.

Fylkesmannen har i samråd med Miljødirektoratet ikke funnet grunn til å endre forskriften om *tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner*. Formuleringen er brukt i en rekke verneområder med store kulturminneverdier, bl.a. Jærstrendene landskapsvernområde der Rogaland fylkeskommune blir rådspurt når det er aktuelt. Verneforskriften legger til grunn at dispensasjonssøknader ikke bare blir vurdert etter forskriften, men også etter annet relevant lovverk, eller at det blir presisert dersom søker må avklare et tiltak etter annet lovverk. Fylkeskommunen nevner og at det er 3 SEFRAK-registrerte bygninger i området. Dette er 3 utløer for høy som kan forvaltes etter forskriften slik den nå foreligger.

Fylkesmannen har ved avgrensing mot Suldalsvatnet lagt til grunn nasjonale kartdata fra Statens kartverk, men vil før innsending av SOSI-kartdata se til at disse tar høyde for h.r.v. Fylkesmannen endrer teksten i forskriften og ellers til 69 moh.

Fylkesmannen innarbeidet før høring generelle bestemmelser i forslaget til verneforskrift for *drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer og andre energianlegg*, samt at det kan gis dispensasjon til oppgradering av kraftlinjer, nødvendig motorferdsel til drift av anleggene og nødvendig rydding i bekkefar utenfor ryddebeltet, herunder nødvendig motorferdsel. Suldal Elverk har ikke uttalt seg, men fylkesmannen legger til grunn at tilpasningene nevnt over dekker behov knyttet til deres linje.

Under høringen hadde pkt 7m) denne ordlyden: "Ilandstiging med båt på fastsette stader". Denne er ikke kommentert i høringen, men blir vurdert som uaktuell av Fylkesmannen, da det ikke er nødvendig med dispensasjon for ilandstiging fra båt. Delen av Suldalsvatnet der bruk av motorferdsel er lovlig, vil ligge utenfor reservatet. Det kan likevel være behov for enkel tilrettelegging for ilandstiging fra båt på enkelte steder i sammenheng med kulturturisme og kulturmarkskjøtsel, beitebruk mm. Dette er mest aktuelt i reguleringssonen, men kan også få virkning i reservatgrensen mot vatnet. Fylkesmannen har derfor tatt inn denne formuleringen under § 7: "Enkel tilrettelegging for ilandstiging fra båt på fastsette stader."

Fylkesmannen tilrår vernet av Strandaliane i samsvar med vedlagt forslag til verneforskrift og med vernegrense som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Strandaliane naturreservat

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Strandaliane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av områdene nr. 2- 10 i Vest-Agder og Aust-Agder fylker

Hovedsynspunkter i høringen:

Forum for Natur og Friluftsliv støtter generelt vern av områdene i Vest- og Aust-Agder.

NJFF-Aust-Agder er positive til opprettelsen av verneområdene og forventer at det åpnes for jakt og fiske, uttransport av felt vilt samt bål med død virke fra bakken.

NVE har kommentarer vedrørende kraftlinjer og kraftpotensialer for områdene Heddeviksfjell, Kviteflogi, Hækjenkleiv samt Åslandsøya og Kjeøya.

Åmli kommune har ut fra skoginteresser ingen særlige innvendinger mot de foreslåtte verneområdene. Åmli kommune synes vern av nye områder er med på å tøye tålegrensen for akseptabel båndlegging i lokalsamfunnet. Forvaltningsregimet for området bygger på standard mal og hindrer det meste av aktivitet og lokal verdiskapning. Vernemyndighetene bør derfor tenke igjennom om det ikke er på tide å være mere kritiske og kvalitetsbevisste i forhold til områder som blir vernet spesielt i kommuner der mye blir vernet.

Fylkesmannen viser til at hensyn til jakt, fiske, uttransportering av felt vilt, samt bålbrekking er ivaretatt ved forslag til forskrift for de enkelte områdene. Fylkesmannen tar utregningene av potensialer for småkraftverk til orientering. Øvrige innspill er kommentert under det enkelte området. Fylkesmannen er bevisst at store areal er vernet i Åmli kommune, og avslår utvidelser og opprettelse av områder som ikke har åpenbart høye verneverdier. Samtidig er det en kjensgjerning at det i en periode har kommet mange tilbud fra grunneiere i Åmli. Fylkesmannen har funnet det riktig å vurdere disse på lik linje med tilbud som har kommet inn fra grunneiere i andre kommuner, og har anbefalt vern i de tilfellene hvor naturfaglige registreringer tilsier dette. Fylkesmannen ønsker å få til en god dialog med kommunen knyttet til disse områdene framover.

2. Utvidelse av Svingervann naturreservat, Kristiansand og Songdalen kommuner, Vest-Agder fylke

Utvidelse 575 dekar hvorav 519 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2002 dekar.

Inngrepsstatus: Spesielt i fuktige partier er det slitasje i forbindelse med stier i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forum for Natur og Friluftsliv støtter generelt vern av områdene. I eksisterende Svingervann naturreservat er det ikke tillatt å sykle på stier som er merket på kart. Da området er bynært og i mye bruk, bør bedre skilting vurderes dersom sykling ikke skal være tillatt.

DNT Sør: Sykling på tydelige og merka stier gjennom naturreservatet bør tillates. Hvis ikke må det begrunnes hvorfor sykling ikke tillates. Det er godt opparbeida stier gjennom dette naturreservatet, stiene er for det meste ganske tekniske å sykle noe som medfører lite bruk. Stiene har god kvalitet og er for det meste tørre, og det blir da minimal slitasje. Det er lite dokumentasjon på at sykler sliter mer på sti og terreng enn ferdsel til fots der det er tørre forhold og ikke bratte kneiker (NINA rapport 1288).

IK Våg støtter utvidelsen av naturreservatet og forstår det slikt at forskriften tar hensyn til tradisjonelle friluftaktiviteter som naturlig ferdsel til fots og ski, bærplukking og jakt.

Området ligger nær industri og ny veiutbygging og områdets rekreasjonsverdi påvirkes av støyen. Man spør om slike bestemmelser kan vurderes tatt inn i verneforskriften.

Kristiansand kommune: Utvidelsen av Svingervann strekker seg nærmere bebyggelsen og det er store friluftinteresser i området. Verneforslaget sikrer friluftslivet i et langt perspektiv i tillegg til naturverninteressene. Området er i kommuneplanen avsatt til LNF-område med hensynsone friluftsliv, som i Kristiansand brukes på viktige markaområder. Utvidelsen i øst omfatter en isolert del av eiendommen. For at utvidet verneområde skal bli sammenhengende anbefaler vi at mellomliggende eiendommer innlemmes i verneforslaget alternativt at vannflaten innlemmes. Ellers er Kristiansand kommune positive til vern av områder som er viktige for naturmangfold varig sikres etter naturmangfoldloven.

Kommunen er tilfreds ved at friluftsliv og bruk av områdene for allmenn ferdsel inngår som del av forslag til verneforskrift innenfor rammen av naturvern. Det anmodes om at forvaltningsmyndighet gis rett til skilting og vedlikehold av turløypenettet i områdene.

Kristiansand orienteringsklubb har orienteringskart over området. Det har vært arrangert orienteringsløp i området i flere tiår uten at det har gjort skade på naturmangfoldet.

Orienteringsløpene på Sørlandet har liten deltagelse, antall deltagere er typisk 60 - 100 løpere. Det kan også bli arrangert noen enkle treningsløp med enda færre deltagere.

Det er viktig for orienteringssporten å kunne benytte skogene rundt Kristiansand, uten å måtte kjøre unødig langt, spesielt for treninger. Det er også viktig at det er et tilbud vedrørende turorientering i nærhet til bydelene.

Det ville være til stor hjelp om vernesonen ble lagt vest for stien som går langs Grimlansvannet. Det vil da være mulig å løpe på denne stien inn i resten av området, også som organisert idrett i liten skala, på lik linje med de vanlige turgåere i området. Ellers er akkurat dette området lite problematisk med hensyn til orienteringsløp. Lemannsheia derimot er sammen med Bruliheia noe av det fineste orienteringsterrenget i distriktet. Det vil være et stort tap for orienteringssporten om dette området ikke kan brukes til enkle arrangement, treninger etc., spesielt i perioden september til april. Det er ønskelig at også Fylkesmannen er åpen for at det i likhet med andre nordiske land kan gis dispensasjon for enkelte løp i verneområdet.

Vest-Agder fylkeskommune uttaler at området ved Svingervann er et svært viktig friluftsområde med mange brukere, og mener verneforskriften er for rigid og streng når det gjelder følgende forhold:

- *Bålbrenning*: Det er uklart hvem som kan sanke og brenne tørrkvist. Kan organiserte turer sanke og brenne tørrkvist eller må de ha medbrakt ved med? Vest-

Agder fylkeskommune anbefaler Fylkesmannen å gjennomgå bestemmelsen når det gjelder forskjellen på ved og tørrkvist og organiserte turer.

- *Idrettsarrangementer og andre større arrangementer*: I følge forskriften er det forbudt å bruke naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer. Hva menes med et større arrangement? Er den naturlostur på 50 personer forbudt? Hvilken type arrangement er skadelig?
- *Telting*: I oversendelsesbrevet er det sagt at noen få telt eller en skoleklasse ikke ansees som et større arrangement og at dispensasjon ikke er nødvendig. Dette bør presiseres i forskriften med omfang, tid og lokalisering.
- *Sykling*: Elykling er stadig mere populært og bør åpnes for i verneområdet på lik linje med ordinær sykling.

Fylkesmannen viser til at det er åpnet for sykling på merkete stier og veier i Svingervann, jf. vernekart. Det stemmer at en kan fortsette med tradisjonelt friluftsliv i området og at IK Våg i samarbeid med grunneiere kan vedlikeholde, skilt osv.

Fylkesmannen er enig i at de mellomliggende eiendommene hadde vært bra å få inn i naturreservatet, men ordningen baserer seg på frivillig vern, og derfor er de ikke med i verneforslaget. Fylkesmannen håper på sikt at eiendommene kan bli med.

Fylkesmannen er kjent med at orienteringsklubben bruker dette område til treninger og større arrangementer. Vernet er frivillig og grunneier ønsker å verne arealet, og det er ikke mulig å ta ut området med stien vest for Grimdalsvannet. Med hensyn til bruk av området til organisert trening anbefales at klubben tar kontakt med Fylkesmannen og diskutere muligheter for en langvarig dispensasjon for treninger. Ved større arrangementer må det søkes dispensasjon. Fylkesmannen har ikke vært veldig restriktive med arrangementer som ikke skader verneverdiene i området.

Fylkesmannen ser at uorganiserte turer med mange familier kan bli av samme størrelse, men kan ikke skille på antall personer. At området har restriksjoner for større arrangementer er for å ta vare på verneverdiene i området. Fylkesmannen ser ikke for seg at en naturlostur er et stort problem, men ser heller ikke at en tur som blir planlagt i så god tid som naturlosturene gjør, kan ha problem med å kontakte Fylkesmannen og evt. sende en enkel dispensasjonssøknad.

Punktet vedrørende telting er fjernet fra forskriften, slik at telting tillates innenfor området. Spørsmålet om hvorvidt elsykling skal sidestilles med sykkel uten hjelpemotor, må vi sende videre til Klima- og Miljødepartementet for å få avklart.

Fylkesmannen anbefaler utvidelse av Svingervann naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Svingervann naturreservat

Klima- og miljødepartementet har mottatt uttalelse av 14.9.2017 fra WWF, hvor man mener hele kjerneområde 3 bør inkluderes i utvidelsen. Departementet viser til at flere kjerneområder og annen skog med registrerte verne kvaliteter ikke inngår i utvidelsen. Da dette er privateid skog kan eventuelt vern av dette arealet komme som følge av et senere tilbud om frivillig vern.

Departementet viser til at det er store interesser knyttet til idrett og friluftsliv i området. For årvisse eller gjentatte arrangementer innen idrett og friluftsliv kan bør man vurdere dispensasjoner for flere år. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og tilrår vern av Svingervann naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. **Vassvann naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder fylke**

Totalareal 232 dekar hvorav 224 dekar produktiv skog.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder anbefaler opprettelse av Vassvann naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Vassvann naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det framgår av fylkesmannens saksdokumenter at det i deler av området inngår utplantet sitkagran. Disse bør fjernes for å unngå skade på verneverdiene. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vassvann naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. **Heddeviksfjell naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder fylke**

Totalareal 438 dekar hvorav 336 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Nord i området er det spor etter tidligere bosetning, og et mindre areal skjøttes som slåttemark. I utkanten av området er det rester etter en gammel taubane.

Hovedsynspunkter i høringen: NVE viser til et småkraftpotensial på 0,95 GWh/år med estimert kostnad fra potensial-kartleggingen på 3 kr/kWh. Agder Energi har en distribusjonsnettslinje som går langs grensa i sørvest. Vernebestemmelsene må ikke være til hinder for skogrydding i ryddebeltet til eksisterende og planlagte linjer, eller for drift og vedlikehold av dette nettet. NVE ser at Agder Energi Nett har kommet med innspill om dette i meldingsrunden, og at det ser ut som disse innspillene blir tatt hensyn til når det gjelder drift og vedlikehold.

Fylkesmannen viser til at kraftlinjen er lagt utenfor vernegrensen slik at det ikke skal være hindringer for vedlikehold og rydding av denne traséen.

Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Heddeviksfjell naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Heddeviksfjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Heddeviksfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. **Kviteflogi naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder fylke**

Totalareal 6846 dekar hvorav 5852 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: En traktorvei/traktorslepe går inn i området i sørvest, til hytte ved Fossheimtjønnane. Det går i sør en sti opp lia til Hamregruva, som er en gammel kobbergruve som var i aktiv drift i 1908-09 og videre sporadisk i drift fram til 1914. Ved Stigestøyl står en gammel skogsarbeiderbrakke.

Hovedsynspunkter i høringen: NVE kan ikke se at verneområdet med foreslått verneforskrift er i konflikt med eksisterende kraftlinjer. Det er et småkraftpotensial på 2,85 GWh/år med estimert kostnad 3 kr/kWh og et på 0,48 GWh/år med estimert kostnad 5 kr/kWh i området.

Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Kviteflogi naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Kviteflogi naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kviteflogi naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. **Rosstøl naturreservat, Tvedestrand kommune, Aust-Agder fylke**

Totalareal 174 dekar hvorav 160 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Flere eldre driftsveier/traktorveier, særlig vest og øst i området.

Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Rosstøl naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Rosstøl naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har mottatt uttalelse av 14.9.2017 fra WWF, hvor man viser til at i følge registreringene er områdene nær gården Rosstøl ikke verneverdig. WWF ønsker at disse vurderingene følges i saken. Departementet viser til at grensene for verneområdet er noe justert, slik at arealer som er relativt sterkt påvirket utgår. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Rosstøl naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. **Åslandsøya og Kjeøya naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke**

Totalareal 579 dekar hvorav 215 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det er et par hytter på sørsiden av Kjeøya, samt én hytte på Åslandsøya. En kraftgate krysser området over Kjeøya og Gunvaldøya.

Hovedsynspunkter i høringen: NVE viser til at Agder Energi har distribusjonsnettslinje gjennom området. Vernebestemmelsene må ikke være til hinder for skogrydding i ryddebeltet til eksisterende og planlagte linjer, eller for drift og vedlikehold av dette nettet. Vi ser at Agder Energi Nett har kommet med innspill om dette i meldingsrunden, og det ser ut som om at disse innspillene blir tatt hensyn til når det gjelder drift- og vedlikehold, men det er også viktig at vernebestemmelsene ikke er til hinder for skogrydding i ryddebeltet.

Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Åslandsøya og Kjeøya naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Åslandsøya og Kjeøya naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at vernekvantitetene og verneformålet er knyttet til øyene i vassdraget, ikke til vannarealet. Departementet slutter seg til direktoratet og tilrår vern av Åslandsøya og Kjeøya naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. **Hækjenkleiv naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke**

Totalareal 902 dekar hvorav 866 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen: NVE uttaler at Agder Energi har en distribusjonsnettslinje langs grensa i sørvest. Vernebestemmelsene må ikke være til hinder for skogrydding i ryddebeltet til eksisterende og planlagte linjer, eller for drift og vedlikehold av dette nettet.

Fylkesmannen viser til at kraftlinjen bevisst er lagt utenfor vernegrensen slik at det ikke skal være hindringer for vedlikehold og rydding av denne traséen. Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Hækjenkleiv naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Hækjenkleiv naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hækjenkleiv naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. **Utvidelse av Reismyr naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke**

Nytt totalareal 1144 dekar.

Fylkesmannen anbefaler utvidelse av Reismyr naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Reismyr naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Reismyr naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. **Utvidelse av Vardeheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke**

Utvidelse ca 1300 dekar. Nytt totalareal 20 496 dekar.

Inngrepsstatus: En traktorslepe går inn i området nord for Simontoheia.

Fylkesmannen anbefaler utvidelse av Vardeheia naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Vardeheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har mottatt uttalelse av 14.9.2017 fra WWF, hvor man viser til at i registreringene er tilbudt areal i nordøst ekskludert da det nesten utelukkende består av fattig og dels skrinn barskog, som også i stor grad er uthogd. WWF støtter de faglige vurderingene og ønsker at disse følges i saken. Departementet viser til at grensene for det foreslåtte verneområdet er justert, slik at arealer i nordøst utgår. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vardeheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. **Bjørnstadfjellet naturreservat, Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke**

Totalareal 833 dekar hvorav 634 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: En hytte ligger i området.

Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Bjørnstadfjellet naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Bjørnstadfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har mottatt uttalelse av 14.9.2017 fra WWF, hvor man mener verneforslaget ikke fanger opp kjerneområder for biologisk mangfold som er beskrevet i to kartleggingsrapporter som foreligger for området. Departementet viser til at det er vanlig i skogvernarbeidet at verneområder utvides, og at Fylkesmannen også i dette tilfellet senere vil vurdere en utvidelse for å fange opp viktige vernekvaliteter på en optimal måte. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjørnstadfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. **Fossbufjellet naturreservat, Gjerstad kommune, Aust-Agder fylke**

Totalareal 3751 dekar hvorav 1716 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: En traktorslepe går inn i området sør for Fjosbumyra.

Fylkesmannen anbefaler opprettelse av Fossbufjellet naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Fossbufjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Fossbufjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for områdene 13-17 i Buskerud fylke

Hovedsynspunkter i høringen: Statens Vegvesen og Jernbanedirektoratet har ikke merknader. Buskerud fylkeskommune støtter forslaget. Fylkeskommunen er opptatt av bruk og vern av utmark, og forutsetter at vernebestemmelsene tilpasses brukerinteressene i omkringliggende områder og ikke utformes mer begrensende enn det som er nødvendig for å opprettholde verneformålet. Det bes spesielt om at det gis adgang til å opprettholde og utvikle friluftaktiviteter også innenfor verneområdene.

Fylkesmannen har lagt vekt på at eksisterende bruk av foreslåtte verneområder og omkringliggende områder til friluftsliv skal kunne fortsette som tidligere. Fylkesmannen har ikke mottatt konkrete merknader om utfordringer rundt dette. Fylkesmannen konstaterer at andre høringsparter ikke har gitt innspill om at verneforslaget er i konflikt med deres bruk av området.

13. **Langåsen naturreservat, Flesberg og Rollag kommuner, Buskerud fylke**

Totalareal 4074 dekar hvorav 2628 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det går en traktorvei inn på vestsiden av Svartjenn.

Hovedsynspunkter i høringen: Flesberg kommune påpeker at det bør være mulig å vedlikeholde traktorveien som går inn på vestsiden av Svartjenn, og at den blir inntegnet på kartet. De viser også til en skiløype som går fra Gjuvelisetra og mot Tinnhovd.

Fylkesmannen viser til at den aktuelle traktorveien er tatt inn i vernekart og verneforskrift slik at det er mulig å vedlikeholde denne slik kommunen ønsker, samt at det er tatt inn i forskriften at veien kan benyttes til motorisert uttransport av felt elg og hjort. Skiløypa kommunen nevner, ligger ikke innenfor reservatet.

Fylkesmannen tilrår at Langåsen vernes som naturreservat med grense som ved høringen og med følgende tillegg i forskriften:

- nytt punkt § 4 i: Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for: Vedlikehold av eksisterende traktorvei inntegnet på vernekartet i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- nytt punkt § 6 c: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Nødvendig uttransport av felt elg og hjort på traktorvei inntegnet på vernekartet.
- tillegg i § 7 f: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: nødvendig motorferdsel i forbindelse med formål nevnt i § 4 i.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Langåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Langåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Surtebergflaget naturreservat, Krødsherad kommune, Buskerud fylke

Totalareal 1457 dekar hvorav 790 dekar produktiv skog.

Fylkesmannen har ønsket en noe annen avgrensning for å få en grense med færre knekkpunkter og en grense som gir en bedre buffer rundt båndlavlokaliteten. Det er ikke kommet til enighet med grunneier om en slik justering, men grensen er rettet ut noe for å unngå for mange knekkpunkter. Fylkesmannen tilrår at Surtebergflaget vernes som naturreservat med forskrift som ved høringen og justert grense som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Surtebergflaget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Surtebergflaget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud fylke

Utvidelse 340 dekar hvorav 180 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 148 040 dekar.

Inngrepsstatus: En traktorvei som går gjennom arealet og inn i eksisterende reservat.

Hovedsynspunkter i høringen: Kartverket viser til Språkrådet ved stedsnavntjenesten sin uttalelse av 24. april, og gir sin tilslutning til deres uttalelse om at Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat bør skrives med "og" i stedet for bindestrek.

Fylkesmannen viser til at Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat er et eksisterende verneområde, med et innarbeidet navn og en grafisk profil. Fylkesmannen merker seg

anbefalingen fra Språkrådet til senere navnsetting av nye verneområder, men mener det ikke er aktuelt å endre navnet på verneområdet ved denne begrensede utvidelsen. Fylkesmannen tilrår at Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat utvides med grense og forskrift som foreslått. Fylkesmannen tilrår videre at vernegrensen justeres i tråd med gjennomført grensemerking av naturreservatet i Nedre Buskerud jordskifterett.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av utvidelsesarealet. Miljødirektoratet tilrår videre mindre justeringer av grensen for naturreservatet i tråd med gjennomført grensemerking. Justeringene skyldes at tekniske inngrep som hytter, deler av eksisterende veier og noe dyrka mark ligger innenfor grensa for naturreservatet, i tillegg til noen mindre justeringer der jordskifteretten foreslår endringer for å få mer tydelig og synlig merking. Justeringene er gjort i samråd med Forvaltningsstyret og Fylkesmannen, og er godkjent av Miljødirektoratet i forkant av grensemerkingen. Berørte grunneiere er hørt gjennom jordskiftesaken. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. **Utvidelse av Veikulåsen naturreservat, Gol kommune, Buskerud fylke**

Utvidelse ca 370 dekar hvorav ca 305 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 6060 dekar.

Fylkesmannen tilrår at Veikulåsen naturreservat utvides som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Veikulåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Veikulåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. **Utvidelse av Juvsåsen naturreservat, Sigdal kommune, Buskerud fylke**

Utvidelse 133 dekar hvorav 71 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2785 dekar.

Fylkesmannen tilrår at utvidelse av Juvsåsen naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Juvsåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Juvsåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. **Utvidelse av Presteseter naturreservat, Hof og Sande kommuner, Vestfold fylke**

Utvidelse ca 2800 dekar hvorav ca 2400 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 6923 dekar.

Inngrepsstatus: Tre hytter, skogsbilveier, traktorveier og en kraftlinje fins i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett påpeker at en av deres kraftledninger berøres direkte av verneforslaget. Vern må ikke vanskeliggjøre adkomst, ombygging, drift og vedlikehold av ledningen, eller utbedringer av akutte hendelser på ledningsstrekket. Statnett spilte inn til forrige høring av

verneforslaget. Det er dermed nå satt bestemmelser i forskriften som skal sørge for at kraftledningene som går gjennom området kan driftes, vedlikeholdes, oppgraderes og fornyes, dels som generelt unntak (§ 4 h), dels etter søknad (§ 7 j) som innebærer at Fylkesmannen involveres i planene i god tid før iverksettelse. Statnett anser derfor sine interesser som ivarettatt.

Sande kommune uttaler at kommunen eier et område øst for verneområdet, hvor kommunen administrativt har vernet et gammelskogområde på ca. 150 dekar. Kommunen ber Fylkesmannen se på om det ved en senere anledning kan være hensiktsmessig å innlemme dette området i Presteseter naturreservat. Slik grensene er satt i dag skiller det ca. 80 meter mellom verneområdene. Kommunen antar at verneområdet vil kunne utvides til også å omfatte Kabrettkollen.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet inkludert forslag til verneforskrift er i konflikt med kjente energiressurser. Det er ingen konflikt med eksisterende kraftlinjer, og det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området i de plandokumentene som NVE kjenner til.

Fylkesmannen viser til at det er satt bestemmelser i forskriften som skal sørge for at kraftledningene som går gjennom området kan driftes, vedlikeholdes, oppgraderes og fornyes, dels som generelt unntak (§ 4 h), og dels etter søknad (§ 7 j) som innebærer at Fylkesmannen involveres i planene i god tid før iverksettelse. Sande kommunes uttalelse tas til orientering, og fylkesmannen vil i det videre se på mulighet til en eventuell ytterligere utvidelse av Presteseter naturreservat. Fylkesmannen mener mulighet til motorisert ferdsel for utsetting av saltsteiner kan tas inn etter søknad, jf. § 7 h. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Presteseter naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Presteseter naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. **Utvidelse av Brånakollane naturreservat, Larvik kommune, Vestfold fylke**
Utvidelse 208 dekar hvorav 173 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 392 dekar.

Inngrepsstatus: Det er enkelte traktorveier i nordøst.

Hovedsynspunkter i høringen: Språkrådet har ikke merknader i høringen, da Fylkesmannen har endret navnet til *Brånakollane*.

Direktoratet for mineralforvaltning gjør oppmerksom på at det ligger en undersøkelsesrett ved ca. sørenden av Turrumvann. Direktoratet ber om at saken også sendes over til Kodal minerals for eventuell uttalelse. Selve undersøkelsesretten grenser ikke til forslaget, men det kan være behov for utplassering av anleggsmaskiner o.a. i området rundt.

Fylkesmannen har sendt oppstartsmelding og høring til Kodal Minerals. Det har ikke kommet noen tilbakemelding fra selskapet. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Brånakollane naturreservat

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brånakollane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Fjærevardåsen naturreservat, Larvik kommune, Vestfold fylke

Totalareal 253 dekar, hvorav 163 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: En traktorvei og en hestevei.

Hovedsynspunkter i høringen: Hedrum O-lag har i området et av sine orienteringskart. O-laget håper dette kan tas hensyn til i utforming av vernebestemmelsene. De ønsker samarbeid og god dialog med Fylkesmannen for fortsatt å kunne henge ut turorienteringsposter i området, og i begrenset omfang også legge ut poster når det arrangeres løp. Det kan i begrenset omfang og sjeldent være ønskelig å legge en løypetrase gjennom området.

Fylkesmannen har i forskriftens § 7 a) åpnet for avgrenset bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer etter søknad. Dette kan også kunne omfatte utplassering av turorienteringsposter. O-lagets interesser anses å være ivaretatt i forskriftens bestemmelser. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Fjærevardåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Fjærevardåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for områdene 21 og 22 i Østfold fylke

Hovedsynspunkter i høringen:

Halden kommune og Østfold fylkeskommune ser positivt på frivillig skogvern.

Statens vegvesen, Bane Nor og Direktoratet for mineralforvaltning har ikke merknader.

NVE kan ikke se at forslagene er i konflikt med eksisterende vannkraftverk eller kjente planer for vannkraftverk eller er i konflikt med eksisterende kraftlinjer. Det er ingen konkrete planer for regional – eller sentralnett i de aktuelle områdene.

Hafslund Nett har ikke elanlegg som berøres av den aktuelle verneplanen.

Forum for natur og friluftsliv Østfold er svært positive til forslaget.

Interessegruppa Mer Villmark Nå er svært positive til forslaget. Interessegruppa mener på prinsipielt grunnlag at det ikke skal drives jakt i verneområder og at jakt strider mot verneformålet (§1). Likeledes at sykling og riding skal være forbudt, også langs angitte stier og traktorveier og viser til at syklingsmuligheter er ivaretatt utenfor verneområder. Det bør fremgå av vernebestemmelsene at det ikke er tillatt å utføre vilt i reservatet.

Fylkesmannen viser til sentrale føringer fra Miljødirektoratet som legger til grunn at jakt i skogreservater aksepteres. For sykling og riding i skogreservater er det nå fra sentralt hold lagt til grunn at slik virksomhet skal tillates i definerte stier/traseer som er vurdert som egnet til formålet. Dette betyr at skade på verneverdier ikke skal oppstå. Slike stier/traseer skal fremgå på vernekartet. Når det gjelder foring av vilt viser Fylkesmannen til at dette er forbudt etter forslagene til forskrift.

21. Utvidelse av Vestfjella naturreservat, Aremark og Halden kommuner, Østfold fylke

Utvidelse 3514 dekar hvorav 3159 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 13 201 dekar.

Inngrepsstatus: Ved Elverhøy ligger en skogskoie. En traktorvei går kort inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Østfold fylkeskommune mener det må åpnes for merking og vedlikehold av eksisterende stier i Vestfjella naturreservat. Det er viktig at ev. økt ferdsel styres ved merking av stiene. Interessegruppa Mer Villmark Nå peker på at det etablerte reservatet til dels har en uheldig arrondering. Når det gjelder avgrensningen av høringsforslaget påpekes at gammelskogskanten øst på Håkabyfjellet ikke blir fulgt på strekningen Gørrtjern – Sandtjern – Dyvelhytta. De mener at kalking av Sandtjern, oppsetting av koie og andre bygninger ved tjernet og anlegging av en traktorveg til Sandtjern ikke skal tillates. Den angitte traseen går tvers gjennom en tiurleik.

Halden Skiklubb er positiv til forslaget om vern, men har merknad til at forslag til forskrift er utformet slik at idrettsarrangementer uavhengig av størrelse er forbudt – jf. §3d i forskriftsforslaget. Klubben har årlig gjennom mange år har gjennomført organisert treningsaktivitet i området. I hovedsak er det Rivestien, den gamle ferdselsåren gjennom området, som er benyttet. Klubben har området som aktivitetsområde for o-løp helt fra 1960 tallet og har utarbeidet spesialkart for orienteringsløp for området. Klubben mener de kan drive sin aktivitet i området uten skader på naturen. De henviser bl.a. til undersøkelser av slitasjeskader etter store orienteringsløp i Sverige og Finland som viser ingen varige skader etter slike løp. De viser også til retningslinjene for o-løp i Norge som ble innført i 1981 og der Direktoratet for naturforvaltning var en av partene. Klubben har i dag ingen planer om å gjennomføre større arrangementer, det er kun tiltenkt organiserte treningsaktiviteter som vil være av beskjedne størrelse. Dette vil ikke påføre naturen større skade enn hva personer vil gjøre som på eget initiativ beveger seg til fots i området. På denne bakgrunn har klubben merknad til forslaget til forskrift der idrettsarrangementer uavhengig av størrelse er forbudt – jf. §3d. De mener også at §3d kan tolkes ulikt – og stiller spørsmålet om alle idrettsarrangementer er forbudt eller gjelder det bare større arrangementer? De foreslår derfor at forskriften endres slik at tvist om tolkning unngås og slik at idretten blir likestilt med andre arrangementer, slik: *Bruk av naturreservatet til større idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.*

Gimle Idrettsforening viser til at det i §3d står eksplisitt at idrettsarrangement er forbudt. Foreningen mener at området må kunne benyttes til organisert idrettsaktivitet (orienteringsløp, skirenn, trening m.m.). Foreningen har full forståelse for at det ønskes vernet enkelte arter innen området, men det synes som om dette er begrenset til noen få konsentrerte steder, som med letthet kan påvises og merkes på kart, slik at organisert aktivitet kan unngå disse områdene. De hevder at erfaringer fra andre lignende områder viser at skogen som sådan ikke tar skade av organisert bruk som orientering eller skirenn. Slik formuleringen i forskriften nå er gir det rom for tolkninger og misforståelser. Hva er et organisert arrangement – vil f.eks. en joggetur i skogen med 10 fra klubben være et organisert arrangement? Vil 15 personer fra DNT på felles tur være organisert? Foreningen viser til forskrift om vern av Blåfjell naturreservat i Osloomarka og mener at tilsvarende punkter må tas inn i forskriften for Vestfjella når det gjelder hensynet til fortsatt bruk av området også til idrettslige formål.

Fylkesmannen viser til at *vedlikehold av stier* er allerede tatt inn i høringsforslaget til forskrift i §7m.

Avgrensning/arrondering av det etablerte reservatet er ikke på høring nå. Avgrensningen øst på Håkabyfjellet er trukket slik at det vesentligste av gammelskogen her inngår i verneforslaget - det er denne grensen grunneier kunne akseptere. Oppsetting av en mindre koie ved Sandtjern er i realiteten erstatning for en etablert koie fra et annet sted i reservatforslaget (Elverhøy). Det er forutsatt at dersom en koie settes opp ved Sandtjern skal koia ved Elverhøy rives slik at det fortsatt kun blir en koie i området. Dersom en koie blir oppført ved Sandtjern er det akseptert en traktoradkomst til stedet. En løsning for koia med adkomst har vært en forutsetning for grunneier for å inngå en avtale om frivillig vern. Fylkesmannen mener at denne løsningen kan aksepteres så lenge det ikke blir to koier i området. Traseen for traktor til Sandtjern kan planlegges slik at skade på tiurleik mv. unngås. Naturreservatet er rikt på tjern og vann. Ingen av disse kalkes slik at områdets referansefunksjon er godt ivaretatt. Sandtjern lengst sør i området har kort dreneringsvei ut av reservatet. Fylkesmannen mener at ev. kalking av dette ene tjernet kan aksepteres.

Idrettsarrangementer: Friluftsloven og allemannsretten gjelder i verneområdene. Ferdsel til fots er derfor som hovedregel tillatt, men all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til verneverdiene i området. I naturreservater som har verneformål knyttet til skog vil det normalt ikke være restriksjoner knyttet til ferdsel til fots. Miljødirektoratet har utarbeidet en forskriftsmal for naturreservater som fylkesmennene skal legge til grunn ved utarbeidelse av verneforskrifter for skogreservater. Gjeldende forskriftsmal setter forbud mot *idrettsarrangementer eller andre større arrangementer*. Denne bestemmelsen skal bidra til at det ikke skjer konsentrert bruk/ferdsel som kan gi uheldig slitasje eller forstyrrelse på naturmiljøet. Forbudsbestemmelsen sikter til aktiviteter utover vanlig ferdsel til fots og er ikke til hinder for vanlig ferdsel til fots i regi av ideelle lag og foreninger, universiteter, skoler og andre institusjoner, når antallet ikke overstiger en vanlig skoleklasse (ca. 30 personer). Fylkesmannen legger malen til grunn og foreslår ikke endringer i §3d. Treningsaktiviteter må ha dispensasjon etter §7a dersom det gjelder mer enn 30 personer. Forvaltnings-myndigheten kan gi en flerårig dispensasjon.

Fylkesmannen viser til at enkelte av høringspartene mener at teksten i §3d kan tolkes ulikt, og ber om at denne formuleringen blir vurdert ved revisjon av forskriftsmalen.

Til ønsket om å legge forskriften for Blåfjell naturreservat til grunn viser Fylkesmannen til at skogreservatene i Oslomarka er et spesialtilfelle i Norge. Oslomarka er et unikt område ut fra de store brukerinteressene for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Oslomarka brukes jevnlig av mer enn 1 million mennesker. Stortinget har vedtatt et eget lovverk (Markaloven) for å sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur – og kulturmiljø med kulturminner. Ut fra Oslomarkas omfattende bruk til friluftsliv, naturopplevelse og idrett, som også inngår i markalovens formål, er det nødvendig at det ved opprettelse av naturreservater i Oslomarka tas spesielle hensyn til disse interessene utover det som generelt er nødvendig i naturreservater i andre deler av landet.

Fylkesmannen viser her til kommentarer fra Klima- og miljødepartementet i *foredrag til kongelig resolusjon og verneplan for skog, 20.03.2015*. Oslomarka er et spesialtilfelle i Norge. De spesielle hensynene som der er tatt til friluftsliv og idrett er ikke gjort gjeldene for naturreservater ellers i landet. I denne sammenheng vil Fylkesmannen også påpeke at vernet skogareal totalt i Østfold utgjør ca 3.5 % av skogarealet, og at Halden ligger i en skogrik region der det generelt er gode muligheter for friluftsliv og idrett i utmark.

Fylkesmannen tilrår verneforslaget fremmet i tråd med merknadene over, og viser til forslag til avgrensning og verneforskrift.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Vestfjella naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til omtale i kap. 6.3. om at departementet har endret formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" til ordlyden "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.*" Den nye formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Departementet viser til at det er store interesser knyttet til idrett og friluftsliv i området. For årvisse eller gjentatte arrangementer innen idrett og friluftsliv kan bør man vurdere dispensasjoner med gyldighet på flere år.

Departementet viser til at det i § 7 etter søknad er åpnet for kavling av trase over fuktig parti ved Elverhøy og nord for Tvebotentjern for uttransport av felt vilt, samt at virke til dette formål kan tas fra nærområdet etter anvisning fra forvaltningsmyndigheten. KLD presiserer at slik uttak vil være begrenset til små mengder virke av busker og småtrær, og at det ikke skal tas ut større eller gamle trær.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vestfjella naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Svantjern naturreservat, Halden kommune, Østfold fylke

Totalareal 1477 dekar hvorav 1241 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det ligger en skogskoie ved Grønntjern sør i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Landbruksdirektoratet ber om at det vurderes en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for motorisert ferdsel ved utsetting av saltstein.

Interessegruppa Mer Villmark Nå viser til at vernet ikke omfatter verdifull natur som ligger inntil det foreslåtte verneområdet.

En nabo til verneområdet uttaler at hennes eiendom har som eneste adkomst til sin teig to traseer gjennom reservatet, og er avhengig av disse for transport av tømmer og vilt.

Statnett uttaler at en av deres kraftledninger berøres direkte av verneforslaget, og presiserer at vernet ikke må vanskeliggjøre adkomst, ombygging, drift og vedlikehold av ledningen eller utbedringer av akutte hendelser på ledningsstrekket. Videre viser Statnett til at når ledninger etter hvert må fornyes, er det vanlig å bygge ny ledning ved siden av eksisterende ledning, blant annet for å unngå utkoblingstid. Ved ev. fremtidig reinvestering av ledningen, må ikke reservatet vanskeliggjøre arbeidet. På denne bakgrunn ønsker Statnett primært at et belte på 100 m til hver side av senterpunkt på ledningen ikke inkluderes i vernet eller, dersom dette ikke er mulig at verneforskriften lages slik at endringer på ledningen og drift ikke vanskeliggjøres – og foreslår følgende tillegg i forskriftens § 4: "*Bestemmelsene i § [3] er ikke til hinder for:*

1. Oppgradering / fornyelse av kraftledninger, inkludert heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt langs eller i eksisterende trasé. Forvaltningsmyndigheten skal involveres i planene i god tid før iverksettelse".

2. *Nødvendig motorferdsel og tiltak i forbindelse med drift, ordinært og akutt vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Fylkesmannen skal underrettes om motorferdsel og tiltak*".

Pkt. 2 er viktig fordi Statnett har behov for å rydde kraftgater jevnlig, samt behov for inspeksjon og vedlikehold av ledningen og i tilfelle akutte situasjoner, og slik at man slipper å søke om dispensasjon til dette hver gang. Dersom det blir behov for reinvestering av ledningen er Statnett positive til å utarbeide en transportplan for delen som ligger i reservatet i dialog med forvaltningsmyndigheten, for å redusere påvirkningen på reservatet.

Fylkesmannen er enig i at det er logisk å innarbeide en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for motorisert ferdsel ved *utsetting av saltstein*.

Fylkesmannen er enig i at det i utgangspunktet kunne vært ønskelig med et *større område*. Eierne av de mest aktuelle arealene er imidlertid ikke interessert i en avtale om frivillig skogvern. Fylkesmannen viser i denne sammenheng til at det viktigste av registrerte kjerneområder ligger innenfor foreslått avgrensning.

Fylkesmannen bekrefter at det går *gamle veispor* i området som påpekt av naboen og legger til grunn at drift av 241/2 er avhengig av disse traseene. Det foreslås et tillegg i §6 som åpner for nødvendig motorferdsel ved utfrakt av tømmer fra eiendommen 241/2.

Fylkesmannen viser til at slik transport kan påføre mark og vegetasjon betydelige kjøreskader f.eks. ved større drifter og kjøring i fuktige perioder noe som kan gjøre det aktuelt å reparere skader etter drift. Forvaltningsmyndigheten bør varsles før kjøring bl.a. for å kunne vurdere slike forhold. De aktuelle traseene er angitt på vernekartet. På denne bakgrunn foreslås et nytt pkt. i §6d slik: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med utfrakt av tømmer fra eiendommen 241/2 gjennom eiendommene 241/1, 241/19 og 241/18 langs traseer angitt på vernekartet etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.*

De vanlige bestemmelser om utkjøring av vilt fra eller gjennom et reservat vil gjelde også for frakt fra eiendommen 241/2, jf. §6b og §7h i forslaget til forskrift.

Den omtalte *kraftledningen* avgrensner reservatforslaget i øst. Her følger grensen ryddegata dvs. at hele ryddegata ligger utenfor den foreslåtte avgrensningen. Fylkesmannen kan ikke anbefale en grensejustering som ivaretar ønsket om en 100 m bred sone fra senterpunkt på ledningen. Dette vil gi et forholdsvis stort arealtap og synes ikke som absolutt nødvendig for fremtidig forvaltning av ledningen. Her viser Fylkesmannen også til at en fornying av linja ev. kan legges på østsiden av den etablerte linja over den aktuelle strekningen. Hvis det likevel vil være nødvendig med tiltak i denne forbindelse som berører reservatet bør dette løses gjennom en dispensasjonsbehandling (§ 8). Fylkesmannen legger videre til grunn at det kan være mest hensiktsmessig, alle hensyn vurdert, å kjøre gjennom reservatet for å utføre nødvendig rydding, inspeksjon mv. på linja og forslår på denne bakgrunn at verneforskriften justeres i samsvar med standard bestemmelser for slike tiltak, slik:

- § 6 - e: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende kraftledning øst for reservatet. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*
- § 7 – j: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering/fornyning av eksisterende kraftledning øst for reservatet og i forbindelse med drift og vedlikehold av denne kraftledningen – jf. § 6 – e.*

Fylkesmannen tilrår verneforslaget fremmet i tråd med merknadene over, og viser til vedlagt forslag til avgrensning og verneforskrift.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Svantjern naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktoratet og tilrår vern av Svantjern naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for områdene 23-27 i Akershus fylke

Hovedsynspunkter i høringen:

Bane Nor ser at merknaden til oppstartsmeldingen er ivaretatt og har ingen kommentarer. Direktoratet for mineralforvaltning kan ikke se at de foreslåtte områdene kommer i konflikt med registrerte mineralressurser. Det er en forekomst av molybden i området Prekestolen og Ryggevanna, men det er lite økonomisk interesse for denne.

Skiforeningen ønsker endring av § 6 punkt c i verneforskriftene for Skotjernfjellet og Snellingsrøysene og Prekestolen og Ryggevanna fra formuleringen «*Nødvendig motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper i eksisterende løypetraseer eller løypetraseer som er tillatt etter andre bestemmelser i forskriften*» til «*Nødvendig motorferdsel i forbindelse med preparering i det etablerte løypenettet, eller kjøring som er tillatt etter andre bestemmelser i forskriften.*» Bakgrunnen for dette er at behovet for kjøring utenfor merkede traseer på grunn av blant annet sikkerhetsvurderinger, påfyll av bensin og transportetapper mellom ulike deler av løypenettet. Skiforeningen mener hensynet til verneformålet er ivaretatt så lenge det bare er nødvendig kjøring som tillates.

I tillegg ønskes en enklere og mer forutsigbar saksbehandling av kjentmannsposter i verneområdene. De foreslår å ta inn følgende generelle unntaksbestemmelse, som er med i forskrifter for andre naturreservater, inn i forskriftene for verneforslagene som ligger i Marka: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant.*

Hedmark fylkeskommune mener det er viktig å åpne for aktiv skjøtsel for å bevare kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap i bestemmelsene. Viser til Miljødirektoratets og Riksantikvarens veileder M-420 fra 2015, spesielt punkt 6.3. I enkelte tilfeller vil det være hensiktsmessig at kulturminner og kulturmiljøer er en del av verneformålet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at de foreslåtte områdene er i konflikt med kjente energiressurser. Har innspill til områdene Rud og Ertsrudberget. Statnett hadde innspill til området Skotjernfjell og Snellingsrøysene i oppstarten av arbeidet. Statnett ser at verneforskriftene ivaretar deres interesser og anser sine innspill som dekket.

Oslo og omegn friluftsråd påpeker at frivillig vern av skog baserer seg mye på skogeierens innspill og at det er viktig å være kritisk til deres forslag. Kritisk til at det brukes gamle standarder for forskrifter utenfor Marka, det bør alltid ses på muligheter for å kombinere friluftsliv og naturvern. Mener vernemyndighetene bør vurdere om en kan benytte mer aktivitets-liberale forskrifter også utenfor Marka, som for eksempel Styggdalen. Mener utsetting av kjentmannsposter bør være tillatt som i flere andre naturreservater i Marka.

Fylkesmannen tar uttalelsen fra Hedmark fylkeskommune til orientering.

Verneforskriftene åpner for istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

Språkrådets anbefalinger er tatt til etterretning. Skrivemåtene endres til Rud naturreservat. Fylkesmannen tilrår at verneforskriftene § 6 punkt c åpner for at løypemaskiner også kan kjøre utenfor eksisterende løypetraseer i enkelte tilfeller dersom spesielle forhold taler for

det. Slik kjøring skal imidlertid ikke forringe verneverdiene som for eksempel rydding av vegetasjon og inngrep i terrenget.

Fylkesmannen er i utgangspunktet positiv til aktivitet knyttet til kjentmannsposter i verneområdene og tilrår derfor en unntaksbestemmelse om utsetting av kjentmannsposter i verneforskriftene. Utplassering av kjentmannsposter forringer i de fleste tilfeller ikke naturverdiene i seg selv, men kan medføre slitasje i form av økt ferdsel. Dette kan være en trussel mot spesielle verneverdier og sårbare viltområder, spesielt for poster som plasseres utenfor eksisterende sti. Avklaring om plassering av posten med forvaltningsmyndigheten i forkant vil ivareta dette.

23. Styggdalen naturreservat, Nannestad og Lunner kommuner, Akershus og Oppland

Totalareal 122 dekar, der alt areal er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen: Oslo og omegn friluftsråd mener det bør vurderes å benytte mer aktivitets-liberale forskrifter også utenfor Marka, eksempelvis i Styggdalen.

Fylkesmannen viser til at vernebestemmelser om friluftsliv i de ulike områdene vurderes ut fra naturverdier og tilgjengelighet. Styggdalen er et av svært få områder igjen i Marka med urskogsnaer skog med mange rødlistearter. Området er lite brukt til friluftsliv.

Fylkesmannen mener det bør være restriksjoner på ferdsel i Styggdalen siden området er såpass lite påvirket av menneskelig aktivitet og har svært høye naturverdier. Derfor åpner ikke verneforskriften for arrangementer, og det er heller ikke en særskilt dispensasjonsbestemmelse for slike aktiviteter. Fylkesmannen tilrår vern av Styggdalen naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Styggdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området er lite og samtidig har unike verne-kvaliteter som kan være sårbare for konsentrert tråkk. Følgelig bør det her ikke åpnes for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder, noe som er endret i verneforskriften.

Departementet vises også til at verneforslaget etter krav fra grunneierne er redusert etter høring. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Styggdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Skotjernfjellet og Snellingsrøysene naturreservat, Nannestad og Lunner kommuner, Akershus og Oppland fylker

Utvidelse 5546 dekar, hvorav 4506 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 10 535 dekar.

Inngrepsstatus: En kraftlinje, samt en gammel traktorvei som går inn i området fra vest.

Hovedsynspunkter i høringen:

Viken skog har følgende forslag til nye punkter i verneforskriften for eiendom 116/4

Fjellsjøkoia i Lunner kommune på vegne av Lunner Almending:

- § 4: Generelt unntak fra vernebestemmelsene for vedlikehold av koia.
- § 6: Generelt unntak for motorferdsel ved drift og vedlikehold av koia.
- § 7: Det må kunne søkes om dispensasjon til hogst av ved til koia i reservatet.
- § 7: Det må kunne søkes om dispensasjon til hogst av trær innenfor grensen til reservatet til bruk til restaurering og vedlikehold av koia.

- § 7: Ønsker at de to foregående punktene går inn i eget punkt som formål for dispensasjonssøknad for motorferdsel.

Fylkesmannen viser til at forslag til nye punkter om Fjellsjøkoa på eiendom 116/4 i Lunner kommune er tatt inn i verneforskriften for Skotjernfjellet og Snellingsrøysene. Fylkesmannen tilrår vern av området i tråd med merknadene over.

Miljødirektoratet viser til at fylkesmannen tilrår at det tas inn et punkt i § 6 som lyder: "*Det kan i enkelte tilfeller åpnes for å avvike traseen, dersom spesielle forhold taler for det og det ikke forringer verneverdiene*". Miljødirektoratet tilrår at denne bestemmelsen flyttes fra § 6 til § 7 for å ha mulighet for kontroll med kjøringen. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til fylkesmannen og tilrår vern av Skotjernfjellet og Snellingrøysene naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at i skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, ikke minst hogst. Dette foreslåtte verneområdet har svært store verneverdier knyttet til urskog og gammel naturskog, men er samtidig arealmessig stort og deler av arealet er mer påvirket av tidligere skogbruk. KLD viser til at det i § 7 etter søknad foreslås å åpne for hogst av trær til bruk til restaurering og vedlikehold av eksisterende koie på gnr./bnr. 116/4 i Lunner kommune. Det er i forskriften presisert at det ikke kan utvises virke for vedhogst, restaurering og vedlikehold av koia i registrerte kjerneområder. KLD forutsetter at det ved vurdering av eventuelle dispensasjonssøknader foreligger oppdaterte kart over kjerneområder. Videre forutsettes at det ikke hogges enkelttrær som er viktige for truet naturmangfold, eksempelvis svært gamle trær, heller ikke utenfor kjerneområder, samt at evt. uttak skjer i deler av området som er relativt påvirket av tidligere skogbruk. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skotjernfjellet og Snellingrøysene naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. **Rud naturreservat, Enebakk kommune, Akershus fylke**

Totalareal 116 dekar, hvor alt areal er produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det går en traktorvei gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet tilrår skrivemåten *Rud* i stedet for Ruud naturreservat.

Enebakk kommune påpeker at det er avrenning av grusmasser fra næringsområdet vest for verneforslaget. Massene har rent gjennom skogen og ned til Øyeren. Dette er ikke nevnt i forslag til verneforskrift. Kommunen mener massene bør fjernes før området vernes.

Landbruksdirektoratet ber om at det åpnes for spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppføring av gjerder.

NVE anbefaler at Norgesnett, som er konsesjonær i området, får mulighet til å gi innspill.

Fylkesmannen tar kommunens uttalelse til etterretning. Fylkesmannen mener området kan vernes som det er i dag. Fjerning av massene må utføres av Enebakk kommune som ansvarlig forurensningsmyndighet, eventuelt i samarbeid med Fylkesmannen.

Fylkesmannen tar inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse under § 7 i verneforskriftene slik Landbruksdirektoratet påpeker.

Det beklages at Norgesnett ikke har fått saken på høring. De har nå blitt informert, og Fylkesmannen vurderer at deres interesser er sikret gjennom verneforskriften for Rud. Fylkesmannen tilrår at navnet på naturreservatet endres fra Ruud til Rud. Følgende endring i verneforskriften tilrås: § 7, punkt d: *Nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 e og 7 b.* Fylkesmannen tilrår vern av Rud naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Rud naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Rud naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Ertsrudberget, Nes og Sør-Odal kommuner, Akershus og Hedmark fylker

Totalareal ca 1608 dekar, hvorav ca 1500 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Avinor har en signalmast i området tilknyttet strømmettet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Hafslund Nett ønsker følgende supplering i til forskriften til Ertsrudberget naturreservat § 6: *Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for: d) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.* NVE uttaler at unntaket fra § 4, punkt h gjelder kun drift og vedlikehold av eksisterende navigasjonsmast for luftfartøy med tilhørende strømledning, avmerket på vernekartet. NVE ber om at Fylkesmannen sjekker med Hafslund Nett om formuleringen er dekkende for deres behov. Foreslår å nevne ryddig av trasé langs luftledningen spesifikt under § 4. NVE foreslår også at det gis dispensasjon til nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering og fornyelse slik at det ikke må søkes om dispensasjon til dette, samt at en evt. meldeplikt ved hendelser ikke inngår i bestemmelsene. Dette bør nevnes spesifikt under § 6.

Fylkesmannen ser behovet for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og akutte hendelser på anlegget og tilrår suppleringen til forskriften for Ertsrudberget. Hafslund Nett har kommet med innspill om motorisert ferdsel ved akutte hendelser i Ertsrudberget og Fylkesmannen har etterkommet dette i forskriften § 6, punkt d. Rydding av trasé langs luftledningen ivaretas i verneforskriften § 4, punkt h om drift og vedlikehold. Fylkesmannen vurderer at nødvendig motorisert ferdsel ved akutte hendelser på linjenettet ivaretas tilstrekkelig i forskriften.

Følgende endring av verneforskriften tilrås: § 6, punkt d): *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.* Fylkesmannen tilrår vern av Ertsrudberget naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Ertsrudberget naturreservat

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ertsrudberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Skandøla naturreservat, Hurdal kommune, Akershus fylke

Totalareal ca 609 dekar hvorav ca 530 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Hurdal kommune har kommentar til forskriften § 4 punkt g om vedlikehold av eksisterende traktorvei i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Denne er i ferd med å gro igjen og skogbrukets behov for veien forsvinner dersom området vernes. Kommunen spør hvilken tilstand traktorveien kan vedlikeholdes til. Ber om at man vurderer forhold knyttet til veien når det gjelder bruk og vedlikehold/standard. Kommunen ber også om at veistrekningen frem til snuplassen i området ikke legges inn i verneområdet, alternativt at forskriften tillater dagens kjøring og parkering til jakt, oppsyn av beitedyr og friluftsliv.

Landbruksdirektoratet ber om at det åpnes for spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppføring av gjerder.

Fylkesmannen viser til at ettersom traktorveien er i ferd med å gro igjen og vil miste sin betydning for skogbruket dersom området vernes, foreslås at veistrekningen fram til snuplassen tas ut av verneforslaget. Dermed kan dagens bruk opprettholdes.

Fylkesmannen tar inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse under § 7 i verneforskriften slik Landbruksdirektoratet påpeker.

Fylkesmannen mener området har et såpass begrenset areal og er preget av flommarkskog, slik at behovet for sykling i terrenget vil være begrenset. Derfor foreslås forbud mot sykling og ridning i området.

Fylkesmannen tilrår vern av Skandøla naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Skandøla naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skandøla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart

Felles omtale for områdene 28 og 29 i Hedmark fylke

Hovedsynspunkter i høringen:

Naturvernforbundet i Hedmark støtter verneforslagene.

Hedmark fylkeskommune påpeker at det er positivt at det står i forskriften at det kan gis dispensasjon til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader til verneforslagene.

FNF-Hedmark har ingen innvendinger til opprettelsen av naturreservatene. De viser til § 4, og kommenterer at deres interesser er ivaretatt der, og at det er viktig at denne får stå slik den er. De påpeker også at det er viktig at § 9 om skjøtsel er med, for å kunne opprettholde eller oppnå den natur eller kulturtilstand som var hensikten med vernet.

NOTS er positive til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves av både gående og syklende. De ønsker derfor at restriksjonene mot sykling i forskriften endres. De mener at det er uheldig å "skjule" at sykling er tillatt ved å plassere ferdselsbestemmelsen som et unntak under § 6 i verneforskriften. Videre påpeker de at et forbud mot sykling må begrunnes og henviser videre til friluftsloven § 2, Meld. St. 18 (2015–2016), Kongelig resolusjon av 10. desember 2015 og NINA-rapport 1288.

28. Svendstuøyene naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Totalareal 290 dekar hvorav 181 dekar landareal og 123 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: En kraftlinje går gjennom naturreservatet.

Hovedsynspunkter i høringen:

En grunneier foreslår å fjerne bestemmelsen om at bålbrenning er forbudt, eventuelt endre bestemmelsen til å åpne for bålbrenning med medbrakt ved eller kvist funnet på bakken.

Mange kanopadlere går i land og tenner bål, og et forbud antas vanskelig å håndheve.

Kartverket påpeker at Stedsnavntjenesten har bedt Kartverket om å reise formell navnesak for å få avklart skrivemåte og navnebruk på kartet. Saken er på høring.

Eidsiva Nett AS registrerer at vernebestemmelsene ikke er til hinder for rydding og vedlikehold av eksisterende kraftlinjetrasé. I tillegg mener de at nødvendighet motorferdsel i forbindelse med hendelser på eksisterende energi- og kraftanlegg må kunne tillates som et generelt unntak. Man ser helst at verneområdet ble lagt utenom eksisterende kraftlinjetrasé.

NVE støtter uttalelsen fra Eidsiva Nett om at et eventuelt vern ikke må vanskeliggjøre ombygging, drift, vedlikehold og utbedring av akutte hendelser på anlegg i kraftnettet som blir berørt av vernet. NVE foreslår å utvide § 4 bokstav f til å lyde: Skogrydding, vedlikehold, feilretting og ombygging av eksisterende kraftlinje. NVE støtter også Eidsiva Netts ønske om unntak i verneforskrifta for motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftverk, samt oppgradering og fornyelse, og at meldeplikt ved hendelser ikke inngår i verneforskriften. NVE foreslår å nevne dette spesifikt i § 6.

Fylkesmannen viser til at grunneiers innspill tas til følge og § 4 f endres til *Brenning av bål med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk*. Fylkesmannen tilrår at utsetting av saltsteiner gjøres søknadspliktig og flyttes til § 7. Fylkesmannen forstår behovet for rask respons ved akutte uønskede hendelser på anlegg i kraftnettet og foreslår å ta inn en bestemmelse som gir generell tillatelse til retting av akutte feil og nødvendig motorferdsel i den forbindelse. Vedlikehold, drift og nødvendig motorferdsel knyttet til dette vil også bli tillatt. Ombygging og oppgradering foreslår Fylkesmannen fortsatt skal være søknadspliktige tiltak.

Fylkesmannen tilrår at Svendstuøyene naturreservat opprettes som foreslått.

Miljødirektoratet viser til standardbestemmelsene i forskriftsmalen som gjelder kraftlinjer. Miljødirektoratet tilrår at disse standardbestemmelsene benyttes også i dette området. Dette innebærer at drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall er tillatt. Motorferdsel i forbindelse med akutt utfall er direkte tillatt, mens motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold er søknadspliktig. Direktoratet slutter seg for øvrig til fylkesmannen og tilrår vern av Svendstuøyene naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Svendstuøyene naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Utvidelse av Juvberget naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark fylke

Utvidelse 240 dekar hvorav 239 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 880 dekar.

Inngrepsstatus: Det går en traktorvei helt sør i utvidelsesområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Eidsiva Nett AS kan ikke se at det er etablert EL-anlegg i det aktuelle utvidelsesområdet, men ønsker å bli kontaktet dersom det er kjent at deler av deres EL-anlegg vil bli berørt. Landbruksdirektoratet ber Fylkesmannen vurdere å åpne for utsetting av saltstein og gjerding i forbindelse med beiting. I tillegg står det i forskriften at det skal gis melding til ansvarlig oppsyn i verneområdet dersom det blir behov for motorisert ferdsel i forbindelse med utfrakt av syke eller skadde bufe. Det presiseres at det må være mulig å sende disse meldingene også utenom ordinær arbeidstid. NVE kan ikke se at utvidelsen er i konflikt med kjente energiresurser.

Fylkesmannen ser at vernegrensen er trukket over traktorvei og sti i sør. Dette er ikke meningen, og det er gjort endringer på kartet slik at vernegrensen for utvidelsesområdet går 4 m fra midtlinjen på traktorveien og stien.

Fylkesmannen tar inn bestemmelse om å sette ut saltstein under § 7, og foreslår også å ta inn en bestemmelse om oppsetting av gjerder under § 7. Det bekreftes at melding om transport av syke eller skadde bufe kan sendes utenom ordinær arbeidstid.

Fylkesmannen mener det ikke er forsvarlig å tillate sykling i hele verneområdet ut fra hensyn til verneverdiene, men at det er mulig å tillate sykling på eksisterende og egnede stier som er avmerket på vernekartet. I de nyeste forskriftene for naturreservater som ble vedtatt 21. juni 2017 er dette punktet omformulert litt, slik at det skal bli tydeligere at sykling likevel er tillatt på avmerkede stier på vernekartet. Derfor vil det være naturlig å ta inn denne endringen også i denne forskriften slik at § 5.b lyder: *Bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning er forbudt, unntatt på traktorveier og stier avmerket på vernekartet.* Det vil samtidig være naturlig å fjerne bestemmelsen *Ridning og bruk av sykkel på Finnskogleden/ Gamle Gravbergsveien*, § 6. d i forskriften som ble sendt på høring. Vi kan for øvrig ikke se at det finnes stier/traktorveier i frivillig vern-området som ikke er avmerket på vernekartet.

Videre tilrås at § 7 c endres til *Vedlikehold av to traktorveier på gnr./bnr. 8/1*, at § 7 d endres til *Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt* og at § 7 g endres til *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter beskrevet i § 7 b, c, e og f.*

Fylkesmannen tilrår vern av området som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Juvberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Juvberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for områdene 30-37 i Oppland fylke

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) ber om at de for framtida også varsles om oppstart av verneprosesser.

Norsk Bergindustri viser til at de seinere årene har blitt økt fokus på nødvendigheten av å forvalte mineralske råstoffer gjennom at Norge i 2013 fikk sin første mineralstrategi, og den sittende regjeringen har valgt mineralnæringen som et satsingsområde. Norsk Bergindustri ber om at det samarbeides med Norges Geologiske Undersøkelse for å vurdere de mineralske arealene som er av nasjonal og lokal interesse.

NVE kan ikke se at de foreslåtte verneområdene, inkludert forslag til verneforskrifter, er i konflikt med eksisterende eller kjente planer for vannkraftverk. Det er ingen konflikter med eksisterende kraftlinjer ut over de som allerede er tatt hensyn til i forskriftene. Det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i områdene som NVE kjenner til.

Jernbaneverket har ingen merknader til verneforslagene.

Statens vegvesen, Region øst (SVV) viser til at de i sin uttalelse til oppstartmelding ba om at vernegrensa ikke legges nærmere veien enn byggegrensa som er fastsatt for den enkelte vei. Etter dialog med Fylkesmannen har SVV kommet fram til at de kan be om at vernegrensa legges utenfor vegens sikkerhetssone. Dette forutsetter at det legges inn bestemmelser i verneforskriften som sikrer at det innenfor verneområdet kan gjøres nødvendige tiltak knyttet til drift og vedlikehold av vegen, herunder nødvendig rydding av vegetasjon for å ivareta sikkerheten langs den aktuelle vei. Bestemmelsene må også sikre at vi kan gjennomføre nødvendige tiltak mot skred og ras. SVV forutsetter at verneforskriftene åpner for at motorisert ferdsel for å kunne gjennomføre slike tiltak, også tillates. For å sikre nødvendig arbeidsrom til å gjennomføre tiltak innenfor sikkerhetssona, pleier SVV å erverve to meter utenfor sikkerhetssona. Etter at vernevedtaket er fattet, vil SVV gå i dialog med de ulike grunneierne for å erverve grunnen som ligger mellom dagens eiendomsgrense og den nye vernegrensa. På denne bakgrunn ber SVV om konkrete avgrensinger mot veg for fire av de aktuelle verneområdene.

Fylkesmannen viser til at melding til oppsyn om *uttransport av syke og skadde bufe* skal om mulig gis i forkant av kjøring. Hvis dette ikke er mulig, kan slik melding også sendes i etterkant. Melding kan gis på telefon, sms eller e-post, også utenom ordinær arbeidstid. Hensynet til *mineralressurser* blir ivaretatt i vernesakene på vanlig måte i slike prosesser og på tilsvarende måte som andre samfunnsinteresser, gjennom de offentlige høringsprosessene slik disse er lovpålagt i naturmangfoldloven og forvaltningsloven. Høring av verneforslagene blir derfor bl.a. sendt til aktuelle sentrale instanser som Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Norsk Bergindustri, NGU og Norsk Industri. Ved oppstart av verneprosessen blir det tatt kontakt med aktuelle samfunnsinteresser der en ser at deres interesser kan bli berørt. DMF vil derfor bli kontaktet dersom en har kunnskap om spesielle forhold knyttet til forekomster av bergarter og mineraler. Verneforslaget for Paradiskollen sin nærhet til Hadeland Pukkverk kunne f.eks. ha medført at det ble tatt kontakt med DMF på et tidlig stadium i verneprosessen. Vern av områder medfører ingen etablering av noen form for buffer med lovpålagte begrensinger i arealbruk mellom grensen for verneområdene og annen virksomhet. Nødvendig hensyn til verneområdene skal imidlertid ivaretas gjennom annen offentlig planlegging, jf. bl.a. plan- og bygningsloven. Hvilke hensyn som skal tas, vil avhenge av de verneverdiene og det verneformålet som gjelder for det aktuelle verneområdet. Når det gjelder naturreservater med verneformål skog, vil det sjelden være behov for spesielle hensyn ved nyetablering av tilgrensende virksomhet. Nykartlegging av mineralske ressurser med påfølgende søknader om kommersiell drift, vil, som påpekt av DMF, på vanlig måte behandles etter den generelle unntaksbestemmelsen, jf. § 48 i naturmangfoldloven.

Fylkesmannen har i høringsperioden hatt en god dialog med Statens vegvesen (SVV) om vernegrenser og verneforskrifter for *områder som grenser mot offentlige veier*. Fastsetting av grenser og verneforskrifter må ses i sammenheng. Fylkesmannen har derfor i de aktuelle verneforskriftene tatt inn et sett av hjemler for å ivareta behovet for tiltak mot ras og skred, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko og nødvendige tiltak for vedlikehold av tilgrensende veger i tillegg til bestemmelser om motorisert ferdsel for å gjennomføre disse tiltakene. Fylkesmannen vil også vise til den generelle unntaksbestemmelsen som hjemler tiltak i verneområdene for vesentlige samfunnsinteresser, dvs. tiltak for interesser på samme nivå som verneområdene. Det er derfor hjemmelsgrunnlag for vedlikeholds- og

sikkerhetsarbeider på vegene, og også eventuelle utbedringer, omlegginger og utvidelser for riksveger (eks. E6 langs Høvringslia). SVV har foreslått å legge vernegrensa utenfor vegens sikkerhetssone, og at de etter et vernevedtak erverver arealet mellom dagens eiendomsgrense og vernegrense. Dette vil komplisere hele verne-prosessen og vil være utfordrende for vernemyndighetene overfor grunneierne. Det vil vanskeliggjøre forhandlingene og muligheten for å komme fram til avtaler med grunneierne om frivillig vern. En slik avtale vil ikke kunne gi noen garanti for at det mellomliggende arealet i ettertid blir ervervet og erstattet på samme måte som det som inngår i verneområdet. Grunneier løper derfor en risiko for at dette blir et areal som blir liggende igjen uten erstatning og uten bruksverdi. Grunneier vil også se på det som kompliserende å måtte forholde seg til to prosesser og to ulike etater i forbindelse med spørsmålet om frivillig vern. Det enkleste og minst resurskrevende i en slik verneprosess, og med størst mulighet for å lykkes, vil derfor være å gjennomføre erstatning og etablere vernegrensen tilsvarende dagens eiendomsgrense. Fylkesmannen vil derfor tilrå at eksisterende eiendomsgrense mellom de private grunneierne og SVV legges til grunn for etablering av vernegrense. Sammenholdt med de hjemlene som finnes i verneforskriftene, mener Fylkesmannen dette vil ivareta både SVV sine interesser, hensynet til grunneier og verneinteressene. I denne sammenheng vil vi også vise til dispensasjonspraksisen for verneområder i vårt fylke der vi i samarbeid med SVV tidligere har kommet fram til gode, felles løsninger i forbindelse med behovet for nye vegger, opprusting av vegger og etablering av gang- og sykkelveger.

30. Høvringslia naturreservat, Sel kommune, Oppland fylke

Totalareal 1346 dekar hvorav 790 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: En traktorvei i vest. Gammel seterveg til Høvringen går gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Landbruksdirektoratet ber om at det vurderes om det kan gis spesifisert dispensasjonsbestemmelse for nødvendig motorisert ferdsel ved utsetting av saltstein.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til at det øst for verneforslaget finnes en grusregistrering av et område som er vurdert som lite viktig av Norges geologiske undersøkelse (NGU). DMF mener eventuell utnyttelse av ressursen ikke vil komme i konflikt med foreslått verneområde. Ingen registrerte bergrettigheter berøres av forslaget.

Statens vegvesen, Region øst (SVV) viser til at det foreslåtte verneområdet grenser til dagens E6. Sikkerhetssona er her 9 meter. SVV ber om at det legges inn en buffer på to meter ekstra, dvs. at grensa for naturreservatet settes 11 meter fra vegkant eller 15,5 meter fra senterlinje veg. SVV påpeker at dette er en utfordrende vegstrekning. E6 er rasutsatt og det er ikke lokal omkjøringsveg. SVV utreder muligheter for tiltak for å bedre beredskaps-situasjonen i området, men eventuelle tiltak er ikke definert og ligger et stykke fram i tid. SVV ser at det er vanskelig å tilpasse verneområdets avgrensing til et slikt udefinert tiltak. SVV understreker at et framtidig tiltak vil kunne berøre det framtidige verneområdet.

Sel kommune stiller seg positive til verneforslaget, påpeker at mesteparten av skogen er av lav bonitet, er bratt og mangler veg, og at det er lite aktuelt å hogge noe særlig pga. svært vanskelige driftsforhold. Kommunen viser til at verneforskriften åpner for vedlikehold av traktorveg og stier, og rassikring ovenfor E6. Kommunen mener det ville være gunstig om også den smale teigen som deler området også kan bli med i verneområdet.

Fylkesmannen mener motorisert ferdsel for utsetting av saltstein blir sett på som lite aktuelt i det aktuelle terrenget fra grunneiernes side.

Når det gjelder forholdet til E6 og grense for verneområdet, vises til det generelle kommentarer. Dette innebærer at Fylkesmannen vil tilrå at vernegrensen sammenfaller med dagens eiendomsgrense mellom de private grunneierne og SSV. Det er i forskriften for Høvringslia tatt inn bestemmelser som hjemler tiltak mot ras og skred, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko og vedlikehold av E6 samt motorisert ferdsel for gjennomføring av slike tiltak. Framtidige tiltak for utbedring og omlegging vil kunne berøre det foreslåtte verneområdet. Samtidig vil Fylkesmannen vise til at ved omlegging av E6 sør i Gudbrandsdalen er det bygget flere tunneller for bl.a. å redusere konfliktene til naturverdier. SVV har for øvrig ervervet arealet mellom E6 og Lågen, på andre siden av E6 i forhold til Høvringslia, for eventuelle tiltak langs vegen på denne strekningen. Fylkesmannen vil arbeide for at det framskaffes et tilbud om frivillig vern for den eiendommen som ikke er med innenfor verneforslaget og som nå deler området i to. Fylkesmannen tilrå vern av Høvringslia naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrå vern av Høvringslia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til omtale i kap. 6.3 om at grensen for naturreservatet legges 11 meter fra vegkant, dvs. sikkerhetssonen på 9 meter pluss en buffer på to meter siden terrenget her stiger bratt opp fra vegen. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrå vern av Høvringslia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. **Solbrålia og Stordalsberget naturreservat, Nord-Fron kommune, Oppland fylke**
Utvidelse 425 dekar hvorav 327 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 901 dekar.

Inngrepsstatus: En gammel ferdselsveg framstår i dag som sti og går opp til plassen Kleiva. Ca 100 meter inn fra fylkesvegen er en skredvoll med en lengde på ca. 90 meter.

Hovedsynspunkter i høringen:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til at det øst for verneforslaget finnes en grusregistrering av et område som er vurdert som lite viktig av Norges geologiske undersøkelse (NGU). DMF mener eventuell utnyttelse av ressursen ikke vil komme i konflikt med foreslått vern. Ingen registrerte bergrettigheter er berørt av verneforslaget. Statens vegvesen, Region øst (SVV) viser til at det området grenser til fylkesveg 312. Sikkerhetssone er 7 meter. SVV ber om at det legges inn en buffer på to meter ekstra, dvs. at grensa for naturreservatet settes 9 meter fra vegkant eller 13 meter fra senterlinje veg. Nord-Fron kommune er positive til at området vernes under ordningen med frivillig vern. Kommunen påpeker at det er viktig at det følger med tilstrekkelige ressurser for skjøtsel og andre tiltak for å ivareta verneverdiene. Kommunen forutsetter at det må være åpning for både vedlikehold av eksisterende og nyetablering av rassikringstiltak for infrastruktur som veg og jernbane samt for boligeiendommen som grenser til det foreslåtte verneområdet.

Fylkesmannen viser til de generelle kommentarene om forholdet til fylkesveg 312 og grense for verneområdet. Dette innebærer at Fylkesmannen vil tilrå at vernegrensen sammenfaller med dagens eiendomsgrense mellom de private grunneierne og SSV. I det aktuelle området varierer denne grensen mellom ca. 10 og 31 meter fra senterlinje av

fylkesveg 312. I østre del av området (eiendommen gnr./bnr. 271/1) er det en strekning på ca. 140 meter mot fylkesvegen der det, etter det vi har forstått, ikke er fastsatt noen endelig eiendomsgrense mot vegen. På denne strekningen tilrår Fylkesmannen at vernegrensa følger forslaget fra SVV på 13 meter fra senterlinje av vegen. Det er i verneforskriften tatt inn bestemmelser som hjemler vedlikehold av skredvollen i området, tiltak mot ras og skred på fylkesveg 312 og tilgrensende boligeiendom, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko og vedlikehold av fylkesvegen samt motorisert ferdsel for gjennomføring av slike tiltak. Fylkesmannen tilrår vern av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til omtale i kap. 6.3 om at grensen for naturreservatet legges 9 meter fra vegkant, dvs. sikkerhetssonen på 7 meter pluss en buffer på to meter siden terrenget her stiger bratt opp fra vegen. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. **Bjønnehaugen naturreservat, Gjøvik og Nordre Land kommuner, Oppland fylke**

Totalareal 1847 dekar hvorav 1501 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det er permanente jakttårn i området, og rester etter et gammelt branntårn (kulturminne). Det går gamle ferdselsveger gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen: Direktoratet for mineralforvaltning uttaler at forslaget ikke kommer i berøring med noen registrert mineralsk ressurs eller bergrettigheter.

Fylkesmannen tilrår vern av Bjønnehaugen naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Bjønnehaugen naturreservat

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjønnehaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

33. **Kalvberget naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke**

Totalareal 761 dekar hvorav 754 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen: Direktoratet for mineralforvaltning uttaler at forslaget ikke kommer i berøring med noen registrert mineralsk ressurs eller bergrettigheter.

Fylkesmannen tilrår vern av Kalvberget naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Kalvberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kalvberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

34. Breie naturreservat, Etnedal og Nord-Aurdal kommuner, Oppland fylke

Totalareal 2650 dekar, hvorav 1815 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: To Milorg-hytter fra 2. verdenskrig og flere permanente elgtårn.

Hovedsynspunkter i høringen:

Direktoratet for mineralforvaltning uttaler at forslaget ikke kommer i berøring med noen registrert mineralisk ressurs eller bergrettigheter.

Tidligere eier av den ene eiendommen påpeker at skogen på eiendommen har vært en viktig investeringskilde der det i flere år har vært en jevnlig avvirkning med påfølgende planting og ungskogpleie. Store arealer er avvirket og tilplantet på 1950- og 1960-tallet fram til 1990-tallet, og på 1990-tallet ble det bygget skogsbilveg med tanke på avvirkning, med mange tusen kroner i statstilskudd. Dette føler han er misbruk av skattebetalernes penger, han synes verneforslaget er alt for omfattende der ca. 40 % av totalt areal på eiendommen berøres og at ivaretagelse av MiS-figurer bør være nok. Det vises til skogens økende betydning framover, og at verneforslaget bør omarbeides eller frafalles.

Fylkesmannen er klar over at *Breie* har en forholdsvis stor andel ungskog hvor tilbudsområdet og det området som gikk på høring, har om lag en tredel hver av myr, gammel-skog og yngre skog. Det er derfor vurdert en annen avgrensing enn det tilbudte området. I samråd med grunneierne er det derfor i forbindelse med høring tatt ut en god del yngre skog i kanten av forslag til verneområde, ca. 240 dekar. Det er fortsatt noe yngre skog inne i forslag til verneområde. Når Fylkesmannen i sin tilråding har valgt å beholde denne avgrensingen, er det for at et mulig verneområde skal få en best mulig arrondering med framtidige grenser som står seg over tid. Den naturfaglige kartlegginga som ligger til grunn for verneforslaget, har også vurdert den forholdsvis store andelen ungskog, men har etter de kriterier for prioritering og verdsetting som foreligger kommet fram til at området er av regional verneverdi. I dette ligger også at deler av området har rikere skogtyper som følge av at de ligger på nærings-rike bergarter. Restaureringspotensialet er derfor godt. Fylkesmannen forholder seg til og er enig i denne vurderingen og verdsettingen. I Fylkesmannens vurdering er det også tatt hensyn til det høye ambisjonsnivået i skogvernet, og at det er et relativt lite tilbud om frivillig vern i denne delen av fylket. Dette siste har betydning for å få en tilfredsstillende naturgeografisk fordeling av skogvernområder og et best mulig representativt skogvern. Fylkesmannen tilrår vern av Breie naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Breie naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har fått ettersendt fra Miljødirektoratet brev av 9.9.2017 fra tidligere eier som mener verneforslaget fortsatt båndlegger for mye skog som heller burde drives skogbruksmessig. Departementet viser til at det i området er dokumentert viktige verneverdier, og at det av hensyn til skogbruksinteressene er tatt ut ca 240 dekar med yngre skog. Dette er gjort i samråd med grunneier, jf. at vernesaken inngår i arbeidet med frivillig vern av privateid skog. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Breie naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

35. Utvidelse av Dokka naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland fylke

Utvidelse 20 dekar, nytt totalareal 590 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler at verneforslaget ikke kommer i berøring med noen registrert mineralsk ressurs eller bergrettigheter.

Statens vegvesen, Region øst (SVV) viser til at det foreslåtte verneområdet grenser til fylkesveg 162. Sikkerhetssonen er her 7 meter. SVV ber om at det legges inn en buffer på to meter ekstra, dvs. at grensa for naturreservatet settes 9 meter fra veikant eller 12 meter fra senterlinje vei. SVV ber om at denne grensa også gjøres gjeldende for eksisterende naturreservat. SVV ber videre om at verneområdets avgrensning tilpasses en gårdsavkjørsel.

Fylkesmannen viser til de generelle kommentarene når det gjelder forholdet til fylkesveg 162 og grense for verneområdet. Fylkesmannen vil tilrå at grensa for eksisterende naturreservat beholdes, dvs. at den sammenfaller med dagens eiendomsgrense mellom de private grunneierne og SSV. Eksisterende gårdavkjørsel, som grenser til foreslått utvidelse, er trafikkfarlig. Det bør derfor gis rom for utbedring av denne. Ved avkjørselen foreslår derfor Fylkesmannen at vernegrensa legges 20 meter fra vegkant, for så å gå i rett linje til eksisterende hjørnepunkt for naturreservatet som sammenfaller med eiendomsgrensa i området mellom de private grunneierne og SVV. Det er i verneforskriften tatt inn hjemler for å ivareta behovet for rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko og nødvendige tiltak for vedlikehold av tilgrensende fylkesveg samt bestemmelse som hjemler motorisert ferdsel for å gjennomføre disse tiltak.

I forbindelse med grensemerking utført av jordskifteretten ble det oppdaget at det var behov for mindre justeringer av vernegrensa for eksisterende naturreservat. Dette gjelder ved eksisterende boliger og tilgrensende fylkesveg i nedre kant av verneområdet samt ved atkomstveg til bolig i nordvest. Her følger den opprinnelige vernegrensa ikke som forutsatt eiendomsgrensene i området, og grensa berører i tillegg veggrunn. Dette dreier seg i alt om noen få titalls kvadratmeter.

Fylkesmannen tilrår vern av Dokka naturreservat i samsvar med vedlagte forslag.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Dokka naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til omtale i kap. 6.3 om at grensen for naturreservatet legges 7 meter fra vegkant, dvs. som sikkerhetssonen. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Dokka naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

36. Budeiberget naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland fylke

Totalareal 1004 dekar hvorav 785 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det går en traktorvei inn i det vestre delområdet fra øst.

Hovedsynspunkter i høringen:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler at verneforslaget ikke kommer i berøring med noen registrert mineralsk ressurs eller bergrettigheter.

Fylkesmannen har i samråd med grunneierne gjort noen grensejusteringer for bedre å tilpasse vernegrensa til eksisterende skogtilstand (hogstflater) i tillegg til å få bedre buffer mot sårbare forekomster av huldrestry. Det er også gjort endringer i verneforskriften for å ivareta bruk og vedlikehold av eksisterende traktorveg. Fylkesmannen tilrår vern av Budeiberget naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Budeiberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Budeiberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

37. Jøvika og Tønnerud naturreservat, Gran kommune, Oppland fylke

Totalareal 200 dekar hvor alt er produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det går tre traktorveger inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler at verneforslaget ikke kommer i berøring med noen registrert mineralsk ressurs eller bergrettigheter.

Språkrådet tilrår skrivemåten *Jøvika* i samsvar med tilrådd skrivemåte i SSR.

Fylkesmannen har i etterkant av høring vært i kontakt med Språkrådet for å få synspunkt på navnet *Jøvika og Tønnerud*. Språkrådet hadde ingen merknader til dette navnet.

En grunneier mener navnet bør endres til "Gjøvika-Tønnerud". Avmerkede traktorveger bør kunne brukes til ferdsel med traktor og hest for henting av vindfall og ridning.

Fylkesmannen tilrår å endre navnet på området i tråd med forslag fra grunneier og anbefalingen fra Språkrådet. I høringsperioden har Fylkesmannen i samråd med grunneierne gjort noen grense-justeringer av hensyn til framtidig skogbruksvirksomhet. Det har også kommet et utvidet tilbud på ca. 22 dekar i nordøst som er tatt med i Fylkesmannens tilråding. Det er gjort endringer i verneforskriften for å ivareta bruk og vedlikehold av eksisterende traktorveger, jf. også uttalelsen fra en av grunneierne, og det er tatt inn en hjemmel for utkjøring av bl.a. elgslakt med annet kjøretøy enn lett beltegående. Fylkesmannen tilrår vern av Jøvika og Tønnerud naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Jøvika og Tønnerud naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Jøvika og Tønnerud naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for områdene 38-49 i Nord-Trøndelag fylke

Områdene ligger i samiske reinbeitedistrikt.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statens vegvesen og Nord-Trøndelag fylkeskommune har ikke merknader til forslaget.

NTNU Vitenskapsmuseet mener at utvalgte områder har dokumentert verneverdi, og kan bøte på kjente mangler i dagens skogvern i Midt-Norge. Det er særlig positivt at sju av

forslagene fanger opp den sterkt trua naturtypen boreal regnskog. Det er viktig at omfang og påvirkning av verneverdiene blir overvåket og om nødvendig fulgt opp med tiltak, og at det lages naturtypekart og at skogstrukturen kartlegges.

Norges vassdrags og energidirektorat (NVE) kan ikke se at noen av de foreslåtte områdene er i konflikt med kjente energiresurser, og forventer at eventuelle konflikter vedrørende nett også vurderes av netteierne selv (NTE Nett AS og Statnett SF).

Statnett viser til at ingen av de planlagte verneområdene kommer i berøring med Statnetts eksisterende eller planlagte kraftledninger/transformatorstasjoner.

WWF støtter vern av områdene og har kommentar til noen av områdene.

Sametinget har noen konkrete kommentarer til oppstartmeldingen som er avgjørende for at Sametinget kan gi tilslutning til verneforslagene i samiske områder. Sametinget ber om at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag avklarer med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjoner. Sametinget viser til at forskriftene stort sett er utformet i tråd med deres innspill til planoppstart, og i tråd med enigheten mellom Sametinget og Klima- og miljødepartementet. Videre at reinbeitedistriktene, jf. protokoller fra konsultasjoner, er tydelige på at selv om vern kan bidra til å ivareta naturgrunnlaget for samisk reindrift, så er de ulike forskrifter utfordrende å forholde seg til. For Kammen-Kalddalen, Olsengelva og Råbesdalen er punkt om flerårige tillatelser falt ut, og dette bes tatt inn igjen. Sametinget ser behov for at gamle forskrifter harmoniseres med de nye, og at punktene om uttak av virke, brensel og vedlikehold av gjerder og annet reindriftsutstyr, samt rydding av flyttleier, harmoniseres for Råbesdalen og Mjøsund, og at de aktuelle punkt (§7 k, l) legges inn under § 4. Hvis dette gjøres og det ikke legges ytterligere begrensninger på reindriften, er det ikke påkrevet med ytterligere konsultasjon med Miljødirektoratet. Dersom endringene ikke tas inn, bes det om konsultasjon. Med tanke på omfanget av vern i Nord- og Sør-Trøndelag, ser Sametinget behov for revisjon av eldre forskrifter, og at flere områder ikke får strengere krav til reindriftsutøvelse enn det reindriftsloven eller gjør.

Konsultasjoner og møter mellom Fylkesmannen og reinbeitedistriktene

Det har vært konsultasjoner med følgende reinbeitedistrikt: Fosen reinbeitedistrikt - driftsgruppe nord og driftsgruppe sør, Vestre Namdal reinbeitedistrikt - Maetalen sijte og Toven-gruppen og med Tjåehkere sijte. Generelt mener reinbeitedistriktene at vern er en fordel for reindriften, idet reindriften er presset av mange utbyggingstiltak, og vern gir arealmessig forutsigbarhet. Samtidig mener reinbeitedistriktene at reindriften generelt burde vært et generelt unntakspunkt i forskriftene. Enkelte reinbeitedistrikt vil bruke området som de alltid har gjort, og en driftsgruppe (Toven) vil med henvisning til ILO-konvensjonen, ikke søke dispensasjon fra forskriften. Tovengruppen i Vestre Namdal reinbeitedistrikt aksepterer ikke verneforslag som er i strid med reindriftnæringens rettigheter og mener at ILO konvensjonen står over reindriftsloven. Videre påpekes at verneområdene bør ha like forskrifter, da mange forskriftsvarianter i samme distrikt er vanskelig å forholde seg til, at gammel skog er viktig beitegrunnlag for reindriften, og at reindrift utøves forsiktig og belaster ikke naturen.

Fylkesmannen viser til "Evaluering av norsk skogvern i 2016" (NINA Rapport 1352/2017). Vedrørende *omfang og vernebehov* vises det til at de foreslåtte verneområdene dekker skogtyper som evalueringen påpeker er mangelfullt dekket av dagens

verneområder. For flere av områdene foretas små *grensejusteringer* for å redusere antall grensepunkt, og i Finnsåsmarka av hensyn til dyrkingsplaner. Fylkesmannen viser til de generelle kommentarene til verneforskriftene. Konkrete forhold vedrørende de enkelte områder kommenteres under hvert enkelt område. Fylkesmannen foreslår noe endret formulering av de generelle punktene om tillatelse til rydding av og sykling på stier og veier uten at justeringen fører til noen vesentlig endring av restriksjonsnivået. Fylkesmannen foreslår at det på vernekartet legges inn mest mulig korrekt status for sti/vei, og at i forskriften skrives formuleringen «...jf. vernekart og forvaltningsplan». Områdene bør være åpne for sykling etter stier der det ikke medfører vesentlig terrengslitasje eller andre problemer, og lukket for sykling hvor dette ikke er tilfelle. Det foreslås at forskriften justert tilsvarende som for sti: «Sykling er kun tillatt på eksisterende veger og stier, jf vernekart og forvaltningsplan». *Riding* reguleres i de områder hvor det kan være aktuelt, dvs. området Finnsåsmarka i denne verneplanen. For øvrige områder i verneforslaget reguleres ikke riding i forskriften, utover bestemmelsene i friluftsløven.

Samiske interesser

Verneforslagene berører 4 reinbeitedistrikt. Det vises til protokoller og de øvrige anmerkninger fra distriktene. Fylkesmannen viser til at reindriften presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser, som hytter, hogst, skogsveger og vindkraft. Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindriften. Områder som vernes vil bidra til å sikre arealgrunnlaget for reindrift. Fylkesmannen legger til grunn og forutsetter at opprettelse og forvaltning av verneområdene ikke fører til reduserte forutsetninger for reindriften. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosesser tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Fylkesmannen legger til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i aktuelle områder, og distriktsplaner og bruksregler vil i utgangspunktet være basis for barmarksferdsel. Med hensyn til uttalelse fra Sametinget, så legges den generelle formulering inn i forskriftene for Kammen og Kalddalen, Olsengelva og Råbesdalen. Forskriftene for Råbesdalen og Mjøsund harmoniseres med de øvrige relevante reservat, og med eget punkt for veduttak i Mjøsund, beskrevet i omtalen av Mjøsund. Forvaltningsplan skal utdype hvordan området skal forvaltes og gi forutsigbarhet for brukerne. Fylkesmannen mener at oppbygging av forskriften, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriftens beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette.

Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosesser tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

For de større områder er samisk uttak av ved samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder lagt til § 4 som direkte unntak. Fylkesmannen understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerneområder vist i forvaltningsplan. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter. Størrelsen på de foreslåtte områder varierer fra ca 290 dekar i Altskardet til ca. 16 000 dekar i Storengvatna, og områdene har ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Fylkesmannen har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i aktuelle områder

for vern og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke, kun helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er etter Fylkesmannens vurdering, ikke stort. Med områder av noen størrelse, hvor disse forholdene er vurdert konkret, mener Fylkesmannen det er lite problematisk å ha dette punktet i § 4 med henvisning til forvaltningsplan. Fylkesmannen vurderer fortsatt dette som praktisk fornuftig både for forvaltningen og for reindriften i området.

Uttak til sløyd og samisk husflid (duodji): Forskriftspunktet omfatte rilkuler på bjørk. Tilbakemelding fra samiske interesser er at dette fungerer, idet f.eks. rilkuler på gran er mindre aktuelle grunnet kvae i veden.

Midlertidige gjerder: Det hender at reindriftstøverne på vinterføre setter opp midlertidige gjerder basert på medbrakt materiell. Fylkesmannen vurderer at slike gjerder faller utenfor forskriften og ikke trengs å omsøkes.

Barmarkskjøring: Barmarkskjøring kan sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av fylkesmannen indikerer at dette ikke er noe omfattende problem i skogvernområdene i fylket i forbindelse med reindrift. Vesentlige spor er først og fremst på faste ferdselsleier til og fra boplasser og samlingsplasser. I annen forbindelse, trolig elgjakt, er det observert områder med omfattende spor. Enkelte steder er geonett prøvd med en viss suksess i å etablere fast underlag. Omfanget av barmarkskjøring i reindrift begrenser seg også på grunn av tidsbruk, omkostninger og variert/kupert terreng. Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktplanen/m bruksregler, jf. reindrifftslovens § 62. Videre skal motorferdsel på barmark etter reindrifftslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer, samt at § 23 også henviser til forskrifter i verneområder. Reindriften er for øvrig ikke statisk, og motorisert transport må foretas ut fra hvor reinen oppholder seg, noe som kan variere ut forhold som vær-situasjon og beite. Fylkesmannen forholder seg til at barmarkskjøring bør være i § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktplanen/bruksregler, jf. reindrifftslovens krav, slik at hvis en distriktplan er tilstrekkelig god så blir den lagt til grunn også for verneområdeforvaltningen.

Flyttleier er tegnet inn på reindriftskart, og har varierende bredde fra 100-300 meter og opp til flere hundre meter. Dette ut fra terrengets beskaffenhet, vegetasjon og hvordan reinen beveger seg i terrenget. Rein vil også bevege seg i terreng utenom de inntegnede flyttleier. Enkelte steder kan det være ryddet eksisterende gater i vegetasjon, men det forekommer i liten utstrekning. Ryddebehovet kan være fra å vedlikeholde gater, til forefallende å fjerne litt vegetasjon og flytte på vindfall. Temaet egner seg i større områder best å handtere i § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan.

Fjerning av små mengder kvist og virke: Det hender reindriftsutøvere må ta beslutninger der og da, f.eks om å fjerne vegetasjon i en kjøre- eller driftstrase. I forbindelse med storviltjakt er det tillatt med fjerning av små mengder kvist og kratt. Reindrift er en mer tungtveiende interesse i verneområder enn elgjakt, iblant med samme behov for rydding. Fylkesmannen legger til grunn at fjerning av mindre mengder virke i reindrift faller utenfor forskriften og ikke trengs omsøkes.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen tilrår at det på vernekartet legges inn den mest korrekte status for stier og veger, og at det i forskriften brukes formuleringen «...jf. vernekart og forvaltningsplan». Tilsvarende formulering tilrås når det gjelder sykling langs eksisterende stier og veier. Direktoratet har diskutert dette med fylkesmannen, og det er enighet om at forskriften ikke bør henwise både til vernekart og forvaltningsplan, da en

nærmere gjennomgang av status kan innebære at det ikke er samsvar mellom vernekart og forvaltningsplan. Det er enighet om at forskriftene skal hen vise til forvaltningsplan, da fylkesmannen i Nord-Trøndelag utarbeider forvaltningsplaner for alle nye naturreservater.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets vurdering.

38. **Skavdalen naturreservat, Inderøy kommune, Nord-Trøndelag fylke**

Totalareal 1012 dekar hvorav 949 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: På sørsida av hoveddalføret er det gammel driftslei ca 1 km innover i dalen. På nordsida er det gammel ferdselsvei også ca 1 km innover fra vernegrensa. Der er rester etter en gammel boplass i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Inderøy kommune mener den faglige beskrivelsen i forslaget er meget tynn, det er vanskelig å vurdere om prosessen mot de lokale brukerne har vært god nok, og det gir grunn til å være bekymret for at den praktiske forvaltning i henhold til verneforskriften kan medføre unødvendig heft for brukerne av området, samt unødvendig byråkrati og merarbeid for forvaltningsmyndigheten. Kartfesting av stier og traktorveger i Skavdalen virker ufullstendig, og kan ikke se at det er merket stier for sykling (§ 5 b). Kommunen mener det er uklart hva § 4, pkt. g (vedlikehold) referer til, og mener at ferdselsveger til fots og egnet for motorisert ferdsel bør kunne vedlikeholdes. Det vurderes at det er i overkant strengt ikke å tillate bålpyring med lokale kvist og greiner i et så stort verneområde, og at bålpyring i soner angitt i forvaltningsplan bør kunne åpnes for.

WWF anfører at viktige naturtyper nederst i Skavdalen ikke er med i forslaget, og håper det senere kan bli aktuelt med utvidelse av disse områder.

Landbruksdirektoratet viser til at det er gitt generelt unntak for beiting og uttransport av syke og skadde beitedyr. Det er for Skavdalen og Mjøsund ikke gitt åpning for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, og Fylkesmannen bes vurderer å åpne for det, samt generelt unntak for motorferdsel i forbindelse med disse tiltak

Fosen reinbeitedistrikt, sørgruppen, viser til i konsultasjon at de har mistet viktig vinterbeite ved kraftutbygging i Storheia, Åfjord kommune, og areal i Mosvik og Inderøy er meget aktuelle som reserveareal, men Skavdalen er i den forbindelse mindre aktuell.

Fylkesmannen viser til at områdene i Inderøy er undersøkt, beskrevet og vurdert av Biofokus og Allskog (MIS-områder mht. Allskog). Dette materialet finnes i underlagsrapportene, mens oppsummeringen er presenter i høringsrapporten. Inntegning av stier/eksisterende traseer er supplert etter befarings, og er temmelig likt skisse innsendt av Inderøy kommune tidligere. Med vedlikehold § 4 pkt. g) menes at eksisterende anlegg kan vedlikeholdes med referanse til standard på vernetidspunktet, og at eventuell oppgradering fra den standard vil være dispensasjonssak jf. §§ 7, 8. Rydding av eksisterende stier, dvs. fjerning av kvister og oppvekst i stiens naturlige bredde, legges inn som eget punkt. Det betyr at de inntegnede stier og traseer vil kunne ryddes uten søknad, men ikke oppgraderes fra nåværende standard uten søknad. Behovet for evt. motorisert ferdsel etter disse leier, vil antakelig være begrenset til transport av felt storvilt. *Bålbrenning* er mest aktuelt i de høyere liggende deler av området. De nedre deler er trange bekkedaler hvor folk normalt ikke lager seg bål. I øvre deler er noe bålpyring uproblematisk, men det er u hensiktsmessig å inndele et så begrenset område i soner. Fylkesmannen mener det er

akseptabelt at følgende gjelder for hele området, § 4 pkt. i) foreslås derfor slik: «*Skånsomt uttak av småvirke for enkelt friluftsliv og bål på stedet. Tørr gran og tørr furu (gadd) skal ikke felles*». Punkt om *beiting og gjerder* er med i forskriften, jf. uttalelsen fra landbruksdirektoratet. Siden området er lite aktuelt for reindrift, og det ikke er flyttelei i området, er ikke dette aktuell tematikk. Heller ikke brensel for reindrift har aktualitet her.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Skavdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skavdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

39. **Kammen og Kalddalen naturreservat, Leksvik og Inderøy kommuner, Nord-Trøndelag fylke**

Totalareal 714 dekar hvorav 476 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det går en gammel kjerreveg mellom gården Kammen og sjøen.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE viser til at tilkomsten til Mosvik kraftverk skjer i tunell under området.

WWF håper at området kan utvides vestover.

Fosen reinbeitedistrikt, sørgruppen, anfører at området ikke er aktuelt for reindrift.

Fylkesmannen viser til at vedlikehold av kjerrevegen kan skje med utgangspunkt i dagens standard. Ev. utvidelse av området vil være avhengig av tilbud fra grunneier. I forskriften er det gitt åpning for å kunne tillate transport av utstyr til hytta ved sjøen, da det her er en svært bratt adkomst fra bilveg og ned til sjøen. Begge stier legges inn på vernekartet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Kammen og Kalddalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kammen og Kalddalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

40. **Altskardet naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke**

Totalareal 291 dekar hvorav 154 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

WWW påpeker at gullprikklav er funnet bare 12 meter fra grensa og mener at grensa bør utvides til traktorvegen noe nedenfor funnstedet.

Direktoratet for mineralforvaltning viser til at det like utenfor grensa ligger en grusforekomst NGU har vurdert som viktig. Massetaket driftes sporadisk. Det forutsettes at grensa ikke trekkes lenger nord, og at eventuelt vern ikke setter hindringer for videre drift.

Fosen reinbeitedistrikt, driftsgruppe nord anfører at Altskardet er bratt og ligger utenom flyttelei, men at rein flyttes fra Rapapeia over til Mefossheia, nært området.

Fylkesmannen viser til at med hensyn til forekomsten av gullprikklav så er grensa langs skogsveien lagt i rette linjer i en avstand av ca 4-6 meter fra veien. Dette er normal avstand fra veier, med lite areal å gå på for å ha mer skogareal rundt forekomsten av gullprikklav.

På det aktuelle stedet går terrenget over i en bratt skrent akkurat på grensa, og det mellomliggende terrenget får dermed også mindre betydning som skjerm.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Altskardet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Altskardet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

41. Ferjlia naturreservat, Verran kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 6575 dekar hvorav 3500 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

En nabogrunneier anfører at de i dette området grenser til Finnvollaldalen-Esplingdalen naturreservat. Ved opprettelse av nok et reservat reduseres attraktivitet og tilgjengelighet til den del av deres eiendom som ligger mellom de to reservatene. Det er i Hovedplan for skogsveger en trase som går fra Holden dam og til Nordesplingsetran. Dekningsområdet grenser til de to nevnte reservat. Fergeli naturreservat kan utgjøre en skoghygienisk trussel mot deres skog. Man ser det som problematisk at grensa går i eiendomsgrensa i forhold til rasjonell drift, og forventer at grensa trekkes ca. 50 meter inn på eiendommen som vernes. WWW håper at området kan utvides vestover, hvor det finnes verdifull skog.

NVE anfører at Langvatnet reguleringsmagasin benyttes som fiskedam og rekreasjonsdam. Leder i Færgeli hytteeierforening opplyser at hytteeierforeninga kjører opp ei skiløype som passerer forslagsområdet. Løypa kjøres opp hele skisesongen.

En hytteeier opplyser at han ønsker å kunne ta ut litt ved i området.

Fosen reinbeitedistrikt, driftsgruppe nord, anfører at Ferjlia ligger sentralt i flyttelei til Meungan. Under vanlige isforhold flyttes reinen rett over isen på Langvatnet, men med dårlige isforhold er det flyttelei rundt vestre del av vatnet, hvor det vil være forefallende behov for noe rydding av både flyttelei og kjørelei, dvs. fjerning av nedfall, trær som vokser i og over leien, mv. Arbeidet gjennomføres etter behov.

Fylkesmannen viser til at skiløypa legges inn i vernekartet og oppkjøring inn i forskriften § 6. Oppkjøring av skiløype skal likevel ha tillatelse fra grunneier og kommune.

Grensa til naboeiendommen går i snaufjell eller gjennom smale band med fjellskog. En ser ikke at denne grensedragingen vil hemme aktivitet på naboeiendommen.

Utvidelse med skog i vest er avhengig av frivillig tilbud fra grunneier.

Den aktuelle flytteleia for rein består av mosaikk av åpen myr, berglandskap og noe skog.

Flytteleia kan administreres gjennom § 4 m). Behov for rydding er meget sporadisk.

Grensa legges ved høyeste normale vannstand.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Ferjlia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ferjlia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

42. Olsengelva naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 279 dekar hvorav 261 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Driftsveger går gjennom området, sør og nord for elva.

Hovedsynspunkter i høringen:

WWF viser til at der reservatet er på sitt smaleste, er forslaget lagt ned i ei ravine med gammelskog, og valg av grense vil medføre at framtidig hogst vil ødelegge forekomsten av gullprikklav som ligger like øst for grenseforslaget. Mer gammelskog må tas med.

Tjåhkere sijte viser til i konsultasjon at gammelskog er viktig, og at vern i seg selv kan ivareta ressursgrunnlaget for reindrift, samtidig som reindrifftsrettigheter også settes til side i forskrifter. Olsengelva ligger i distriktets hovedvinterbeiteområder. Skiftende klima medfører at snøscooter iblant må kjøre over barmarksflekker/områder. Videre må reindriften blant av praktiske hensyn rydde litt for framkommelighet, f.eks hvis rein nede ved Olsengelva skal drives fram, hvor det er trangt, bratt og skogbevokst. Distriktet mener at tillatelse til virke for sløydprodukter burde omfatte mer enn bjørk.

Fylkesmannen vurderer at Olsengelva er et viktig og godt tilbud fra grunneierne. Grensa i det aktuelle området er lagt noenlunde etter nåværende hogstkant, men inne i en naturtype. På et annet sted går grenseforslaget ned i elvedalen og ganske nært elva, og eventuell hogst her vil åpne opp og svekke området. Grensejustering er ønskelig, men fremmes ikke uten enighet med tilbydereren. Eventuell riding i området vil utelukkende gå etter etablerte driftsveger. Med hensyn til reindrift, vises til kommentarer til de generelle uttalelsene.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Olsengelva naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Olsengelva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

43. Storengvatna naturreservat, Fosnes kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 16 018 dekar, hvorav 6486 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: En jakthytte i enden av Storengvatnet.

Hovedsynspunkter i høringen:

WWF mener at areal mellom Storengvatna og Statskog bør vernes som sammenbinding mellom disse to reservat, da det ifølge flybilder er eldre skog i dette området.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Tovengruppen, viser til at områdene i Fosens og Namsos er helt essensielle vinterbeiter for reindriften, og at reindriften er sterkt presset grunnet mange inngrep og at urørte områder og gammel skog er viktig for reindriften. Vern er således i utgangspunktet en beskyttelse av reindriften ressursgrunnlag. Distriktet viser til ILO-konvensjonen, sedvanerett og alders tids bruk står over f.eks. reindrifftsloven, og kan ikke akseptere forslag som ikke er i samsvar med reindrifftsrettighetene. Tovengruppen kommer ikke til å søke om dispensasjon for sin aktivitet.

Grunneier har stilt spørsmål om slått av Kjøbmannsneset, transport til Kjøbmannsneset, jakthytte og sanitær oppgradering av utleiehytte i området. Grunneier viser til i møte at han gjennomfører periodiske kultiveringstiltak for fiske i Storengvatna, spesielt mht. uttak av røye ved garnfiske og teinefiske. Han ønsker at uttransport av storvilt kan skje ved båt og påhengsmotor, samt at transport fra veg og inn til utleiehytte også kan skje med motorbåt.

Fylkesmannen viser til at transport til evt. slått av Kjøbmannsneset kan båt være mest aktuelt for det meste av strekningen. Transport av utstyr tas inn i § 7. Vedrørende

grunneieres øvrige anførsler har Fosnes kommune forskrift av 1994, jf motorferdslovens §4 b), som tillater motorfartøyer på alle innsjøer i Fosnes med formål bl.a for a) transport av jaktutbytte av elg og hjort, pkt. c) nødvendig transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak i offentlig regi og pkt. f) nødvendig transport for drift av turistanlegg utenfor brøytet veg. Denne aktuelle transporten med båt er i dag en etablert praksis, med hjemmel i den kommunale forskriften. Dette er et avsideliggende, lite tilgjengelig område, og aktivitet vil være begrenset. Det er derfor ikke behov for ytterligere regulering ut over den kommunale forskriften og fylkesmannen tilrår at den kommunale forskriftens pkt a), c) og f) tas inn som unntak i § 6. Med hensyn til fiskekultiveringstiltak gjelder hjemmel i den kommunale forskrift, tiltak i offentlig regi, som da også videreføres i verneforskriften. Dette medfører også at fiskekultiveringstiltak i privat regi kommer inn under § 7 spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Storengvatna naturreservat

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storengvatna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

44. **Kolåsen naturreservat, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag fylke**

Totalareal 2468 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Tjåehkere sijte anfører i konsultasjon at gammelskog er viktig, og at vern i seg selv kan ivareta ressursgrunnet for reindrift, samtidig som reindriftsrettigheter også settes til side i forskrifter. Kolåsen ligger i distriktets hovedvinterbeiteområder. Skiftende klima medfører at snøscooter iblant må kjøre over barmarksflekker/områder. Videre må reindriften i blant av praktiske hensyn rydde litt for framkommelighet, f.eks hvis rein skal drives fram hvor det er trangt, bratt og skogbevakst. Distriktet mener at tillatelse til virke for sløydprodukter burde omfatte mer enn bjørk.

Fylkesmannen tilrår vern av området som foreslått. Med hensyn til reindrift, vises til kommentarer til de generelle uttalelsene.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Kolåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kolåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

45. **Folldalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke**

Totalareal 12 685 dekar, hvorav 2238 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Maetalen sijte (Meidalgruppen), viser til at Folldalen er vår-, sommer- og høstbeite, samt at flyttlei er tilknyttet området. Sentrale og regionale myndigheter som arbeider med verneplaner har på mange måter klart sammenfallende interesser med reindriften. Det ligger i sakens og næringens natur å sikre beitegrunnet og de naturgitte biotoper. Det må i vernebestemmelsene tas hensyn til reindriften grunnleggende behov og for å få en ansvarsfull og rasjonell drift. Maetalen sijte støtter

forslaget om opprettelse av Folldalen naturreservat, under forutsetning av at det tas tilstrekkelig hensyn til reindriftens bruk av området. Man ønsker at forskriftens pkt. g, h, i og j i §7 overføres til §4 generelle unntak. Reindriften har rettigheter som ikke får reguleres av verneforskrift, og man vil benytte området som man alltid har gjort. Distriktet mener det bør være like bestemmelser for gamle og evt. nye områder.

Fylkesmannen viser til de generelle uttalelsene når det gjelder reindrift. Fylkesmannen legger til grunn og forutsetter at opprettelse og forvaltning av områdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Folldalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Folldalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

46. Utvidelse av Lødding naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke

Utvidelse 2350 dekar hvorav 1161 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 33 510 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Tovengruppen, anfører at områdene i Fosens og Namsos er helt essensielle vinterbeiter for reindriften, og at reindriften er sterkt presset grunnet mange inngrep og at urørte områder og gammel skog er viktig for reindriften. Vern er således i utgangspunktet en beskyttelse av reindriftens ressursgrunnlag. Distriktet anfører ILO-konvensjonen, sedvanerett og alders tids bruk står over f.eks reindrifftsloven, og kan ikke akseptere forslag som ikke er i samsvar med reindrifftsrettighetene. Tovengruppen mener at bestemmelsene for de nærliggende/sammenhengende reservatene Lødding og Almdalen-Ekorndalen burde vært harmonisert. Tovengruppen kommer ikke til å søke om dispensasjoner for sin aktivitet. Tovegruppen mener det er forvirrende at nye verneforslag kommer stykkevis og delt og samtidig med at arbeid med forvaltningsplaner foregår. Grunneier ønsker at § 7 o) utvides til å omfatte hytte ved Bjørkavatnet, da adgangen til denne hytta utenom reservatet kan være vanskelig om vinter grunnet svært bratt terreng.

Fylkesmannen viser til de generelle uttalelsene. Fylkesmannen skjønner kommentarene angående systematikken på skogvernet, men nye områder vil bli vurdert og eventuelt fremmet ut fra de tilbud som fremmes fra grunneierne. Fylkesmannen har inntil videre stanset arbeidet med forvaltningsplan for de aktuelle områder. Paragraf §7 o) i forskriften utvides til å omfatte hytter i og i tilknytning til området.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Lødding naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lødding naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

47. Utvidelse av Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke

Utvidelse 2369 dekar hvorav 1351 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 37 692 dekar.

Inngrepsstatus: Tilgrensende Storvatnet er regulert for kraftproduksjon.

Hovedsynspunkter i høringen:

Landbruksdirektoratet viser til at det for Mjøsund ikke er gitt åpning for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, og ber om at Fylkesmannen vurderer å åpne for det, samt generelt unntak for motorferdsel i forbindelse med disse tiltak.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Maetalen sije (Meidalgruppen) viser til at Mjøsund og Storvatnet er vinterbeite. Sentrale og regionale myndigheter som arbeider med verneplaner har på mange måter klart sammenfallende interesser med reindriften. Det ligger i sakens og næringens natur å sikre beitegrunnet og de naturgitte biotoper. Det må i vernebestemmelsene tas hensyn til reindriftens grunnleggende behov og for å få en ansvarsfull og rasjonell drift. Man støtter forslaget om utvidelse av naturreservatet under forutsetning at det tas tilstrekkelig hensyn til reindriftens bruk av området. Man ønsker at forskriftens pkt. g, h, i og j i §7 overføres til §4, generelle unntak. Reindriften har rettigheter som ikke får reguleres av verneforskrift, og man vil benytte området som man alltid har gjort, og som man må i framtida. Det bør være like bestemmelser for gamle og nye områder.

Fylkesmannen viser til generelle kommentarer om reindrift. Rydding av flyttelei kan administreres gjennom § 4 og forvaltningsplan. Her er det bl.a i Mjøsund flyttelei nord for Mjøsundvatnet, hvor det sporadisk er behov for å rydde vindfall som sperrer reintrekket. Det samme mht. vinterkjøretrase mellom Mjøsundvatnet og Finnpertjønnna. Dette er et område med et visst trykk på veduttak, knyttet til hytter ved Sandvatnet, to fjellstyrehytter ved Mjøsundvatnet og reindriftshytte ved Mjøsundvatnet. For fjellstyrehytta er det anvist områder for uttak av ved. Langs utløpsområdet av Mjøsunddalselva er det frodig bjørkeskog av flommarkskarakter. Her er det ikke ønskelig med vedhogst. Den sammensatte karakter av vedinteresser tilsier at dette bør forvaltes mest mulig helhetlig og oversiktlig. Derfor innstilles på at alt uttak av ved skjer gjennom § 7 og forvaltningsplan som konkretiserer områder for eventuelt veduttak. Forvaltningsplan er under utarbeidelse.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Mjøsund naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Mjøsund naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

48. **Utvidelse av Råbesdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke**
Nytt verneareal 2531 dekar, hvorav 607 produktiv skog. Nytt totalareal 7489 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Maetalen sije (Meidalgruppen), viser til at Råbesdalområdet er høst- og vårbeite, men at fremre del er svært bratt og ulendt. Det er også flyttelei i tilknytning til området. Sentrale og regionale myndigheter som arbeider med verneplaner har på mange måter klart sammenfallende interesser med reindriften. Det må i vernebestemmelsene tas hensyn til reindriftens grunnleggende behov og for å få en ansvarsfull og rasjonell drift. Man støtter forslaget om utvidelse av naturreservatet, under forutsetning at det tas tilstrekkelig hensyn til reindriftens bruk av området. Man ønsker at forskriftens pkt. g, h, i, j og k i §7 overføres til §4 generelle unntak. Reindriften har rettigheter som ikke får reguleres av verneforskrift, og man vil benytte området som man alltid har gjort, og som man må i framtida. Bestemmelsene bør være like for gamle og nye områder.

Tovengruppen viser til at reindriften er sterkt presset grunnet mange inngrep og at urørte

områder og gammel skog er viktig for reindriften. Vern er således i utgangspunktet en beskyttelse av reindriftens ressursgrunnlag. Distriktet viser til ILO-konvensjonen, sedvanerett og alders tids bruk står over f.eks reindrifftsloven, og kan ikke akseptere forslag som ikke er i samsvar med reindrifftsrettighetene. Tovengruppen kommer ikke til å søke om dispensasjon for sin aktivitet. Saksbehandlingen har vært forvirrende idet nye forslag stadig dukker opp, samtidig som det utarbeides forvaltningsplan for de samme områder. Sametinget mener at forskrifter for Råbesdalen bør samordnes.

Fylkesmannen viser til generelle merknader om reindriften. Råbesdalen utvides nå til et reservat på over 7000 dekar, dvs. et mellomstort naturreservat, med ganske stor robusthet for ulik aktivitet. I utvidelsesområdet i øvre del er det en flyttlei. Med henvisning til Sametingets og Maetalen sijtes anførsel, innstilles på at forskriften for Råbesdalen harmoniseres med forslaget i Folldalen, dvs. at pkt. k og l i §7 føres i tilpasset versjon over til § 4. Anførsel fra distriktet er da delvis imøtekommet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Råbesdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Råbesdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

49. **Utvidelse av Almdalen-Ekorndalen naturreservat, Namsos og Overhalla kommuner, Nord-Trøndelag fylke**

Utvidelse 2378 dekar. Nytt totalareal 33 143 dekar.

Namsos kommune har som grunneier og tilbyder på et nordlig areal utsatt sin saksbehandling. Følgelig utsettes verneprosessen for denne delen av området, og utvidelsen omfatter kun et sørlig areal eid av Miljødirektoratet. Nedenfor gjengis uttalelser som gjelder foreslått utvidels eid av Miljødirektoratet samt justering av verneforskriften.

Hovedsynspunkter i høringen:

Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Tovengruppen, viser til at områdene i Fosen og Namsos er helt essensielle vinterbeiter for reindriften, og at reindriften er sterkt presset grunnet mange inngrep og at urørte områder og gammel skog er viktig for reindriften. Vern er således i utgangspunktet en beskyttelse av reindriftens ressursgrunnlag. Distriktet viser til ILO-konvensjonen, sedvanerett og alders tids bruk står over f.eks reindrifftsloven, og kan ikke akseptere forslag som ikke er i samsvar med reindrifftsrettighetene. Tovengruppen mener at bestemmelsene for de nærliggende/sammenhengende reservatene Lødding og Almdalen-Ekorndalen burde vært harmonisert. Tovengruppen kommer ikke til å søke om dispensasjon for sin aktivitet. Saksbehandlingen har vært forvirrende idet nye forslag stadig dukker opp, samtidig som det utarbeides forvaltningsplan for de samme områder. WWF mener at areal mellom Storengvatna og Statskog bør vernes som sammenbinding mellom disse to reservat, da det ifølge flybilder er eldre skog i dette området.

Fylkesmannen viser til at spesielt for reindriften er harmonisering av forskriftene for Almdalen–Ekorndalen og Lødding viktig. Sørlige del av området som eies av Miljødirektoratet tilrås vernet for å etablere arealmessig sammenheng mellom Almdalen-Ekorndalen og Lødding, og for å harmonisere forskrifter for de to områdene. For reindrift for øvrig vises til kommentarer under omtale av generelle forhold. Fylkesmannen legger til

grunn og forutsetter at opprettelse av- og forvaltning av områdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere.

Fylkesmannen tilrår vern av naturreservatet og justering av verneforskrifter som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Almdalen-Ekorndalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Almdalen-Ekorndalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Endring i verneforskrift for Hemna naturreservat, Namsos og Namdalseid kommuner, Nord-Trøndelag fylke

Vern av Hemna naturreservat ble vedtatt av Kongen i Statsråd 16.12.2016 etter at det var inngått avtale mellom staten og grunneierne om frivillig vern. I sluttbehandlingen av saken ble det foretatt mindre justeringer av verneforskriften. Grunneier har etter vernevedtak ønsket at en av disse justeringene endres. Eksisterende § 5 b) lyder: "Utenom eksisterende veger og stier vist i forvaltningsplan, er bruk av sykkel og hest og kjerre samt riding forbudt." Denne foreslås endret til ny 5 b): "Utenom eksisterende veger og stier vist i forvaltningsplan, er bruk av sykkel og hest og kjerre forbudt." Forslaget innebærer altså at forbudet mot riding utenom eksisterende veger og stier tas ut av forskriften.

I naturmangfoldlovens § 34 sjette ledd heter det:

"For etablerte verneområder kan Kongen delegere adgangen til å foreta følgende mindre endringer i verneforskriftene:

- 1. endre verneområdets navn*
- 2. rette opp feil og unøyaktigheter i beskrivelsen av verneområdet*
- 3. foreta grenseendringer som omfatter mindre arealer og som ikke får nevneverdig betydning for private interesser."*

Denne bestemmelsen er delegert til KLD ved kgl.res. 9.10.2015 og videre delegert til Miljødirektoratet i brev av 20.10.2015.

Miljødirektoratet vurderer at den delegerte myndigheten ikke omfatter endringer i forskriften som foreslått i denne saken, slik at denne endringen må vedtas av kongen i statsråd. I den gamle delegeringen som gjaldt etter naturvernloven (brev 3.11.1988) hadde direktoratet også hjemmel til å gjøre "andre endringer som ikke er i strid med verneformålet". Denne gjelder fortsatt for de gamle områdene men ikke for nye områder vedtatt etter naturmangfoldloven. Miljødirektoratet tilrår at det gjøres endring som beskrevet i vedlagte endringsforskrift (vedlegg 55) i forskrift 16.12.2016 nr. 1614 om vern av Hemna naturreservat, Namsos og Namdalseid kommuner, Nord-Trøndelag.

Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår endring av forskrift 16.12.2016 nr. 1614 om vern av Hemna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

I

Forskrifter om vern for skogområder i fylkene Rogaland, Vest-Agder, Aust-Agder, Vestfold, Buskerud, Akershus, Østfold, Oppland, Hedmark og Nord-Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 49).

II

Forskrift om endring i forskrift 16. desember 2016 om vern av Hemna naturreservat i Namsos og Namdalseid kommuner i Nord-Trøndelag fylke fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 50).